

ECLESIASTUL

Introducere

„Nu cunosc o lucrare mai distinsă, care să prezinte cu mai multă pastime deopotrivă durerile și plăcerile gustate de muritori, care să aprecieze mai exact eșecurile și succesele lor, care să fie mai sublimă în nobletea tristetii; nici un alt poem care să pledeze cu mai multă ardoare pentru iluminarea spiritului.”

-E. C. Stedman

I. Locul unic in Canon

Eclesiastul este singura carte din Biblie a carei *unicitate*, eel putin, nu a fost niciodata pusa sub semnul Tntrebarii, desi aproape toate celelalte aspecte legate de ea au fost puse la Tndoiala (spre exemplu, paternitatea ei, data, tema si teologia sa).

Motivul pentru care aceasta carte pare sa contrasteze radical cu restul Cuvantului lui Dumnezeu este faptul ca prezinta doar modul uman de gandire „sub soare.” Sintagma aceasta *sub soare* constituie cheia principals a descifrarii Eclesiastului. Faptul ca se repeta de douazeci si noua de ori indica perspectiva generala a autorului, a carui cautare se margineste la sfera pamantului, Tn efortul sau de a dezlega enigma vietii. Si toata aceasta cautare se desfasoara Tn min-tea sa, fara ajutorul lui Dumnezeu.

Daca nu vom tine cont mereu de aceasta cheie: *sub soare*, Tntreaga carte ne va con-frunta cu probleme extraordinar de man, deoarece va contrazice restul Scripturii, prezentand doctrine straine si promovand o morala de factum eel putin discutabila.

Dar daca ne vom aminti ca Eclesiastul este un compendiu de Tntelepciunea umana, nu divina, atunci vom Tntelege de ce unele din concluziile sale sunt adevarate, altele doar pe jumatate adevarate iar altele total neadevarate.

Sa dam cateva exemple: Eclesiastul 12:1 este un sfat bun, valabil si demn de primit pentru tinerii din toate veacurile - cu ade-varat, ei trebuie sa-si aminteasca de Crea-torul lor Tn zilele tineretii lor. Versetul 4 din

capitolul 1 este doar partial adevarat; e ade-varat ca o generatie urmeaza alteia, *dax nu* e adevarat ca pamantul dainuie Tn veac (vezi Ps. 102:25-26 si 2 Pe. 3:7, 10). De asemenea, urmatoarele afii-matii, daca sunt luate a?a cum se prezinta, nu sunt adevarate *de loc*: „Nu este altceva mai bun pentru om decat sa manance si sa bea \$i sa-si Tnvese-leasca sufletul cu ce este bun din munca lui” (2:24). „Omul nu are nici un avantaj fata de animate” (3:19); si „Cei moni nu stiu nimic” (9:5).

Totu?i, dacii n-am avea revelatie de la Dumnezeu, am ajunge, probabil, si noi la aceleasi concluzii.

Eclesiastul ?i chestiunea inspiratiei

Cand spunem ca unele din concluziile trase Tn aceasta carte „sub soare” sunt doar pe jumataate adevarate si ca unele sunt de-a dreptul neadevarate, cum se rasfVange aceasta asupra inspiratiei Eclesiastului? Raspunsul este ca nu atecteaza chestiunea inspiratiei nici catusi de putin.

Cartea aceasta se Tnscrie Tn Cuvantui inspirat al lui Dumnezeu. Este insuflata de Dumnezeu Tn sensul ca Domnul a rcinduit ca ea sa fie inclusa in canonul Scripturii. Noi sustinem inspiratia verbală, plenara a Eclesiastului, in acelasi grad Tn care sustinem inspiratia celorlalte carti ale Bibliei. (Vezi Introducerea la Vechiu! Testament, de la Tnceputul Comentariului.)

Dar car?ile inspirate ale Bibliei contin uneori afirmatii facute de Satan sau de oameni care nu sunt adevarate. La Geneza

796

**Eclesias
tuI**

3:4, de exemplu, Satan i-a spus Evei că nu va muri dacă va manca din fructul pomului din mijlocul gradinii. Desi a fost o minciună, afirmația a fost citată în Scriptură pentru a ne invata că diavolul a fost un minci-nos de la Inceput, după cum remarcă și Dr. Chafer:

Deși inspirația consemnează neadevarul lui Satan (sau al oamenilor), ea nu justifică minciuna, nici nu o sfânteste. Ci redă cu exactitate și fidelitate ceea ce s-a spus - fie bine, fie rau.-i

intrebuintarea gresita a Eclesiastului

Tocmai pentru faptul că prezinta gândirea omenească „sub soare,” Eclesiastul este una din cartile cele mai îndragite de sceptici și de cultele false, fiind citată exhaustiv de aceștia pentru a-i sprijini doctrinele lor eretice sau lipsite de credință referitoare la moarte sau la viața de apoi. De pilda, oamenii acestia smulg versete din contextul lor, pentru a nega nemurirea sufletului și doctrina pedepsei vesnice.

Dar ei nu introduc niciodată cheia în broasca. Nu le spun victimelor lor că Eclesiastul prezinta înțelepciunea omenească sub soare și, prin urmare^ aceasta nu este o surse valabilă de texte care să demonstreze doctrinele credinței creante.

II. Patemitatea

Până în secolul al ? apătesprezecelea cei mai mulți evrei și creștini credeau că Solomon este cel care a scris carteoa Eclesiastul. Cu un secol mai devreme, Martin Luther a respins patemitatea lui Solomon, dar el a fost o excepție.

Mulți vor fi surprinși să afle că astăzi cei mai mulți carturari biblici - între care și unii conservatori - cred că aceasta carte nu a fost scrisă de Solomon, ci a fost prezentată într-un cadru solomonic, nu cu scopul de a induce în eroare, ci din rătăciri literare.

Problema care se iveste în legatura cu patemitatea lui Solomon

Principalul argument în favoarea respingerii opiniei

traditionale conform careia autorul cartii Eclesiastul ar fi fost Regele Solomon este de ordin *lingvistic*. Cu alte cuvinte mulți experti susțin că în carte se

afla o multime de cuvinte si constructii gramaticale care nu au existat decat mult mai tarziu, In timpul captivitatii babiloniene sau chiar mai tarziu.

Pentru majoritatea evangheliciilor, in-treaga idee de a pune cuvinte in gura lui Solomon pare a fi un procedeu literar nelegitim, care le sugereaza crestinilor occidentali, daca nu altceva, eel putin intentia de a induce in eroare.

Argumentele pro si contra sunt complexe si aproape interminabile, drept care nu ne putem permite sa le abordam in cadrul de fata. Este suficient sa spunem ca nici una din obiectiile formulate impotriva paternitatii solomonice nu sunt insurmontabile. Ca Yturari cu un Inalt simt al raspunderii, precum Gleason Archer, arata ca a crede ca Solomon este eel care a scris aceastacarte este inca o optiune valabila.²

Argumentele in favoarea opiniei ca Solomon este autorul Eclesiastului

Intrucat teoria traditionala inca nu a fost infirmata cu destula justitate - oricat ar fi de nepopulara la ora actuala - noi consideram ca eel mai prudent este sa sustinem paternitatea solomonica.

In ultimele indiciile indirecte dupa care Solomon este eel care a scris cartea se numara <?i textul de la 1:1 si eel de la 1:12, potrivit carora scriitorui este numit „fiul lui David, regele Ierusalirriului.” De?i termenul „iu” poate si se refere si la un descendant de mai tarziu, aceste referiri, cand sunt cuplate cu detalii directe ce se conformeaza bio-grafiei cunoscute a Regelui Solomon, confera greutate acestei pareri.

Intrucat scriitorui afirma ca „a fost” rege, multi considera aceasta afirmatie drept b-dovada a faptului ca scriitorui nu mai era rege la data la care a scris Eclesiastul. In consecinta, spun ei, nu se poate ca Solomon sa fi scris aceasta carte deoarece se stie ca el a fost rege toata viata, pana la moarte. Dar nu este neaparat nevoie sa se traga aceasta concluzie. Daca a compus caitea Eclesiastul la batranete, e normal sa se fi exprimat in felul in care s-a exprimat, referindu-se la trecutul

Independat.

Referirile istorice directe din cartea Eclesiastului se potrivesc exact faptelor

cunoscute despre Solomon - si nici unei alte persoane.

Solomon a fost un rege in Ierusalim: (1) cunoscut, pentru marea sa *intelepciune* (1:16); (2) pentru marea sa *bogdtie* (2:8); (3) și ca unul care nu s-a refuzat nici o *pidcere* (2:3); (4) de asemenea, caunul care a avut multi *servitori* (2:7); și (5) ca unul care s-a remarcat datorita programului sau impresionant de *construe*⁵, și de *infrumu-setare* (2:4-6).

*Traditia iudaica*⁵ ti atribuie lui Solomon redactarea Eclesiastului. Tot asa au procedat și carturarii crestini veacuri de-a rândul pana in perioada moderna.

Aceste probe, conjugate cu faptul ca argumentele de ordin lingvistic pe care se temeiaza teoria ca Eclesiastul ar fi fost scris de o alta persoana decat Solomon, au fost in mare parte infirmate despecializatii in ebraica clasica, ne fac sa optam pentru conceptia traditionala, acceptata atat de evrei, cat si de crestini, ce sustine paternitatea lui Solomon asupra Eclesiastului.

III. Data

Daca acceptam ca autorul uman al cartii Eclesiastului a fost Solomon, atunci putem stabili ca opera a fost redactata in jurul anu-lui 930 i.Cr., presupunand ca a scris la o varsta inaintata, cand era deziluzionat de viata consacrata satisfacerii eului pe care o traiese.

Iar daca respingem faptul ca Solomon ar fi „Predicatorul” (*Koheleth*), atunci datele intre care se incadreazaS cartea ar cuprinde un interval de aproape o mie de ani.⁶

DatoritS ebraicei de factura relativ tîrzie in care cred unii carturari ca a fost redactata caitea (deși Archer prefera sa numeasca limbajul „unic” mai degraba decat „tar-ziu”), in general inyatatiile au plasat aparitia cartii in *era post-exilică tîrzie* (cca. 350-250 i.Cr.). Unii evanghelici prefera insa perioada imediat precedenta, numita *perioada persona tîrzie* (eca. 450-350 i.Cr.).

Cea mai recentS data posibila a aparitiei cartii Eclesiastul trebuie cuprinsa in, inter-valul 250-200 i.Cr., deoarece cartea apocri-fa Eclesiasticus (datand din jurul

anului 190 i.Cr.) a recurs in mod sigur la Eclesiastul iar Sularile de la Marea Moarta

(datand din secolul al doilea i.Cr.) contin fragmente din Eclesiastul.

IV. Fondul si tema cartii

Daca ne bazam pe faptul ca Solomon este cel care a scris cartea Eclesiastul, atunci ne este usor sa urmarim fundalul istoric si tema cartii, cu destula incredere.

Cautarea lui Solomon

La un moment dat in viata sa, Solomon s-a decis sa caute sensul adevarat al existentei umane, fund hotarat sa descopere viata ideală. Dotat peste masura cu intelepciune si scutit de privatiuni (1 Regi 10:14-25; 2 Cro. 9:22-24), Regele Solomon a crezut ca daca era cineva pe lumea aceasta care putea sa gaseasca satisfactie deplina atunci negresit el era acea persoana.

Dar Solomon si-a impus o conditie dupa care avea sa se desfasoare aceasta' cercetare: el va cauta in modul sau propriu, dupa criteriile stabilit de el. El a sperat ca propriul sau intelect il va invrednici sa descopere secretul implinirii in viata, fara sa apeleze la revelatia divina. Avea sa fie explicatia- unui om fara ajutorul lui Dumnezeu. Solomon va cauta „sub soare" binele suprem in viata.

Constatarile lui Solomon

Cautarea dupa sens intreprinsa de Solomon s-a sfarsit cu o concluzie cat se poate de sumbră, conform careia viata este „de-sertaciune si goana dupa vant" (1:14). După cat si-a putut el da seama, viața sub soare nu merita efortul investit in ea. El n-a fost in stare sa gaseasca" implinirea sau satisfactia deplina si durabila. In pofida uriasiei sale bogatii si intelepciuni, el n-a fost in stare sa descopere viata ideală.

Si, desigur, concluzia trasa de Solomon a fost cea corecta. Daca cineva nu se ridica *deasupra* soarelui, viata este un exercitiu al zadarnicieei. Suma tuturor lucrurilor pe care ti le poate oferi viata nu poate satisface inima omului. Pascal este cel care a afir-mat: „In inima omului exista un vid pe care Dumnezeu l-a lasat, pentru a putea fi umplut doar de El." Iar Augustin a

remarcat: „Tu: ne-ai creat, o, Doamne, pentru Tine și inima noastră nu va gasi odihnă

pana cSnd nu se va odihni Tn Tine."

Experienta Iui Solomon a anticipat ade-varul cuprins in cuvintele Domnului Isus: „Oricine bea din aceasta" apa va mseta din nou" (Ioan 4:13). Apa acestei lumi nu poate sa ne asigure satisfactie durabila.

Cautarea lui Solomon dupa realitate a fost doar o etapa temporara, un singur capitol din biografia sa. Nu stim ce varsta a avut cand s-a angajat in aceasta cautare dupa adevar, dar se pare c3 nu mai era tanar cand s>areactatjurnalul acesta(l:12; 11:9). In cele din urma, Solomon a reusit sa-si ridice privirea mai prestis de scare, ceea ce reiese limpede din faptul ca, Tn cea mai mare parte, trei carti din Biblie i-au fost atribuite. Dar pacatul si decaderea care i-au umbrit ultimii ani din viata ne amintesc cat de grav poate fi regresul unui credincios si cSt de nedesavarsite pot fi chiar si cele mai stralu-cite tipuri⁵ ale Domnului Isus.

Solomon si Dumnezeu

Este evident ca Solomon a crezut Tn Dumnezeu, chiar in timpul Tn care cauta implinire. In Eclesiastul el se refera de peste patruzeci de ori la Dumnezeu. Dar asta nu inseamna ca a fost un credincios devotat in acea perioada. Pe tot cuprinsul cartii el foloseste termenul *Elohim* pentru Dumnezeu, nume care nu-L dezvaluie ca pe un Creator Maret. Nici macar o singura data Solomon nu-L mentioneaza' pe Dumnezeu cu numele Sau de *Iehova* (Domnul, *Icthve*), Dumnezel care initiaza cu omul o relatie bazatii pe legamant.

Aceasta este o observatie important! Omul sub soare poate sti ca exista Dumnezeu. Dupa cum ne amintește Pavel la Romani 1:20:

Insusirile nevazute ale Lui, puterea Lui vesnica si Dumnezeirea Lui se vad la-murit, de la crearea lumii, fiind intelese de minte, prin lucrurile fScute de El, asa ca nu se pot dezvinovati.

Existenta lui Dumnezeu este evidentă, putandu-se vedea Tnc2 de la creatie. Ateismul nu este un apanaj al Tn^elepciu, ci al unei orbiri Tndaratnice. Solomon, eel mai intelept om care a trait vreodatii, cand

bajbaie Tn cautarea adevarului, recurgand doar la facultatile sale mentale, recunoaste realitatea Fiintei Supreme.

Dar Tn timp ce oricine poate sti ca exista un Dumnezeu (*Elohim*) care a creat toate lucrurile, Dumnezeu Tn ipostaza de *Iehova* poate fi cunoscut doar prin revelatie speciala. Prin urmare, repetatele referiri la Dumnezeu (*Elohim*) din aceasta carte nu trebuie echivalate cu credinta. Tot ce pot demonstra ele este faptul ca creatia aduce marturie existentei lui Dumnezeu si ca cei ce tagaduesc existenta Sa sunt niste prosti (sau „nebuni," Ps. 14:1; 53:1).

De ce avem nevoie de Eclesiastul?

In mod inevitabil se ridică Tntrebarea: „De ce a randuit Dumnezeu ca o carte ce nu se ridică niciodata deasupra soarelui sa fie inclusa Tn Sfanta Scriptura?"

Mai Tntai de toate, cartea a fost inclusa pentru ca nimeni sa nu mai trebuiasca sa tr^iasca dezolanta experienta a lui Solomon de a cauta implinire si satisfactie acolo unde acestea nu pot fi gasite.

Omul natural (firesc) crede, in mod instinctiv, ca poate gSsi singur fericirea prin intermediul bunurilor sale, placerilor sau voiajurilor sale, pe de o parte, sau prin droguri ilicite, alcool sau o viata de destrabSlare Si satisfacere a poftelor sexu-ale, pe de alta. Dar mesajul acestei carti este ca un om cu mult mai Tntelept si mai bogat decat vom ajunge oricare din noi Tn viata aceasta a Tncercat sa obtinS aceasta Tm-plinire si a esuatamarnic. In consecinta, ne putem scuti de toate cheltuielile, eforturile, durerile de inima, frustrarile si dezamagi-rile ce Tnsotesc o atare cautare, privind mai presus de soare la Singurul care ne poate Tmplini - Domnul Isus Cristos.

Dar mai există un castig pentru cei ce nu sunt Tnca gata sa accepte evanghelia, dupa cum s-a exprimat W. T. Davison:

Nu e nevoie sa scoatem Tn evidenta, pe larg, contrastui dintre Eclesiastul si Evanghelia lui Cristos. Exista probabil nevoia de a insism asupra faptului ca aparitia noii Evangeliei nu a anulat sau zadariicit Literatura intelepciu datand dintr-o perioada anterioam. Caci ateashi si-a facut

lucrarea la vremea ei, continuand
sit

aiba valabilitate si Tn ziua de azi. Există momente în viața unui om când el nu este dispus să stea la picioarele lui Isus. Or, Tn acele momente este mai bine pentru el să se duca la școala lui Koheleth. Inima trebuie golita înainte de a putea fi umpluta. Predicitorul modern adește trebuie să cimenteze aceasta lectie ce încă nu

s-a învechit și nicinuse văznechi. „Teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Sale, tacă Tn astă constă în treaga înțătorire a omului." El trebuie să vina la Cristos pentru a fi învățată cum să facă acest lucru cu eficiență și să tie învățați aceste lectii mai înalte pentru care aceasta nu este decât o pregătire a terenului.⁶

SCHITA

I. PROLOG: TOTUL ESTE DESERTACIUNE SUB SOARE (1:1-11)

II. TOTUL ESTE DESERTACIUNE (1:12-6:12)

- A. Desertaciunea indeletnicirilor intelectuale (1:12-18)
- B. Desertaciunea placerii, prestigiului si afluentei (cap. 2)
- C. Desertaciunea ciclului vietii și morții (cap. 3)
- D. Desertaciunea inegalitatilor vietii (cap. 4)
- E. Desertaciunea religiei populare si a domeniului politic (5:1 -9)
- F. Desertaciunea bogatiilor trecatoare (5:10-6:12)

III. SFATURI PENTRU VIATA SUB SOARE (7:1-12:8)

- A. Binele si „mai binele" sub soare (cap. 7)
- B. Intelepciunea sub soare (cap. 8)
- C. Savurarea vietii sub soare (cap. 9)
- D. Cei întelepti si cei nechibzuiti sub soare (cap. 10)
- E. Raspandirea binelui sub soare (11:1-12:8)

IV. EPILOG: LUCRUL CEL MAI BUN SUB SOARE (12:9-14)

COMENTARIU

I. PROLOG: TOTUL ESTE DESER-TACIUNE SUB SOARE (1:1-11)

1:1 Autorul ni se prezinta sub titulatura de **Predicatorul, fml lui David, rege in Ierusalim.** Interesant este termenul acesta: *Predicatorul*. Echivalentul în originalul ebraic este *Koheleth*, adica „cel ce cheamă” sau „aduna” sau „convoaca.” În greaca este *ekklesiastes*, adica „cel ce convoaca o adunare.” Pornind de la aceasta, termenul a fost talmacit cu sensul de „con-vocator, adunator, vorbitor, cel care dez-bate, purtator de cuvant și predicator.”

Predicatorul a fost **fiul lui David.** Desi e drept că ar putea însemna și nepot sau chiar descendent, totuși se pare că primul sens este cel corect. Solomon a fost singurul descendent al lui David care a fost **rege** peste Israel *in Ierusalim* (v. 12). Toti ceilalți au fost regi peste lude. Celelalte dinastii de regi peste Israel au avut capita-

la la Sihem (1 Regi 12:25) sau Samaria (1 Regi 16:24), iar nu la Ierusalim.

1:2 Solomon intra imediat în subiect, fără să ne facă să așteptăm până ce ajungem la ultimul capitol. Rezultatul întregii investigații și cercetări întreprinse de Solomon sub soare este că **totul este deșertaciune.** Viata este trecatoare, vre-melnica, inutilă, goală și zadarnica și lipsită de sens. Nici un lucru de pe acest pamant nu-i oferă un tel demn pentru care se merite să trăiesc.

Să fie oare adevarat acest lucru? Da, este absolut adevarat! Dacă viața aceasta doar la atât se rezuma, dacă moartea trage cortina finală peste existența umană, atunci viața nu este decât un abur - lipsită de substanță și trecatoare.

Apostolul Pavel ne amintește că întreaga creație a fost supusă desertaciunii sau zadarniciei ca urmare a patrunderii pacătu-

800

**Eclesias
tuI**

lui in lume (Ro. 8:20). Si nu e lipsit de semnificatie faptul ca primii parinti si-au numit eel de-al doilea fiu Abel, adica „desertaciune” sau „abur.” Solomon are dreptate. **Totul este desertaciune** sub soare.

1:3 Viata omului firav este plina de **truda** si activitate, dar cu ce se alege el, la sfarsit? Omul bate pasul pe loc, de parca s-ar afla pe un aparat sport cu banda fara sfarsit (treadmill), miscandu-se incontinuu fara sa tainteze deloc. Daca-1 intrebi care e scopul muncii sale, Tti va raspunde: „Bineînțeles ca să castig bani.” Dar de ce vrea să aiba bani? Ca să cumpere alimente. Si de ce are nevoie de alimente? Ca să nu-si piarda vlaga. Dar de ce nu trebuie sa-si piardă vlaga? Pentru a putea munci. Si uite-asa ajunge de unde a plecat. Munceste pentru a cumpara alimente, pentru a-si mentine taria pentru a putea munci sa faca bani ca sa cumpere alimente sa-si mentina fortele, si asa mai departe, la infinit. Dupa cum a remarcat Henry Thoreau, el traieste o viata de disperare tacuta.

Vazand o femeie plangand la o statie de autobuz, un crestin a intrebat-o daca poate sa-i fie cu ceva de folos. „0,” a raspuns ea, „sunt obosita si plăcăsita. Sotul este un om harnic, care munceste din greu, dar nu castiga cat as dori. Prin urmare, mi-am luat si eu serviciu. In fiecare zi ma scol dis-de-dimineata, pregatesc micul dejun si apoi iau autobuzul pentru a merge la serviciu. Apoi la sfarsitul zilei de lucru revin acasa unde ma asteapta aceeasi placă, cateva ore de somn, dupa care urmeaza o alia zi la fel ca cealalta. Tot ce pot spune este ca mi s-a acrit de aceasta rutina nesfarsita.”

H. L. Mencken este eel care a facut urmatoarea afirmatie:

Reabilitatea de baza care marcheaza experiența umana nu este faptul ca e o tragedie, ci ca este un plăcăs. Nu e faptul ca e predominant dureroasa, ci ca e total lipsita de sens.⁷

1:4 Vremelnicia omului contrastaaza puternic cu aparenta permanenta a mediu-lui sau natural.

Generatiile se succed una dupa alta, cu un - dinamism irezistibil. Aceasta este viata sub soare.

Fiecare viseaza ca va dainui,
Dar cat de repede devine acela unul
care nu
mai este [printre cei vii]!^R

-Will H. Houghton

In absenta revelatiei, am putea fi inclinati sa credem ca pamantui actual va dainui Tn veac. Asta e concluzia lui Solomon. Dar Petru ne spune ca pamantui si lucrurile din el vor fi arse Tn Ziua Domnului ce va veni (2Pe. 3:10).

1:5 Natura se deplaseaza Tn cadrul unui ciclu continuu si inexorabil. De pilda, soareie rasare la est, traverseaza cerurile pentru ca apoi sa apuna la vest. Apoi strS-bate Tn graba cealalta parte a lumii, pentru a rasari din nou la est. Acest tipar aparenl nesfarsit, veac dupa veac, Tl face pc om sa realizeze ca nu e decSt o umbra trecatoare.

Daca se vor gasi unii dispusi sa-1 acuzc pe Solomon de comiterea unei greseli elementare de natura stiintifica, pentru afir-matia ca soareie se deplaseaza. cand. de fapt pamautul este eel ce se deplaseaza Tn raport cu soareie, ceea ce le spunem este sa nu se grabeasca sa-1 critice, deoarece Solomon a descris aceste realitatii dupa cum par ele a fi pentru om. Soareie *pare* ca rasare si apune. Chiar oamenii de sliinla recurg Tn permanenta la acest limbaj, desi toata lumea stie exact cum stau lucrurile si nimeni nu cere nici o explicatie.

1:6 Solomon Tsi continua gandul Tn ver-setul 6. Tiparele vantului se modifica cu aceeasi regularitate cu care se succed anotimpurile anului. larna, vjintul din nord traverseaza Israelul, deplasandu-se spre Neghev, desertul din sud. Apoi cand vine vara, vanturile dinspre sud poarta pe aripiile lor caldura ce e transportata spre nord.Cu o monotonie aproape obositoare, eie Tsi urmeaza circuitul si, total nepasatoare fata de universul omului, parasesc scena.

1:7 Nu doar pamantui, soareie si vantul, cisi apa urmeaza acelasi curs monoton, an dupa an, secol dupa secol. Toate raurile se varsă Tn mare, dar niciodata asta nu face ca oceanele sa dea peste margini, deoarece soareie evapora cantitati enorme de apa. Apoi, pe masura ce temperatura aerului scade,

vaporii se condenseaza, formand norii. La randul lor, norii strabat bolta

cereasca, turnSnd apa peste uscat sub forma de ploaie, zapada sau grinding Si pe masura ce raurile se umplu de surplusul de apa, o transports Tnpoi In oceane. Aceasta activitate necontenita a naturii Ti aminteste omu-lui de munca sa fara sfarsit. Poate ca la acest verset s-a gandit Kristofferson cSnd a corn-pus urmatorul text: „Sunt doar un rau ce s-a tot rostogolit, dar la mare n-a mai ajuns.”

1:8 Si astfel viata pe acest pamant este plina de istovire. Limbajul uman nu e de ajuns de complex pentru a descrie monotonia, plăcuteala și zadarnicia tuturor lucrurilor. Omul e vesnic nemultumit. Indiferent cat ar vedea, tot mai vrea sa vada. Iar urechile sale nu ajung niciodata in punctul în care sa nu mai voiască sa auda nimic nou. Apoi el calatoreste mereu, într-o frenetica căutare după noi senzatii, noi priveliste și noi sunete. El cauta ceea ce un sociolog american a numit dorinta fundamentala. după experience noi. Dar se întoarce nesatisfacut și blazat. Omul e în așa fel conceput încât toată lumea astă nu e în stare să-i daruiască inimii sale o fericiere trainică. Astă nu mă seamnă înseamnă că totul e pierdut pentru el. Tot ce trebuie să facă este să se înalte mai presus de soare, către Cel care „satisfacă sufletul ce tanjește și umple sufletul flămând cu bunătate” (Ps. 107:9).

Bucuria iumeasca-i trecatoare -
desertaciunea
intruchipatii;
Desarta-i stralucirea ce-ti ia ochii,
comorile
bogate;
Desarte fama si gloria; numai Tu
poti darui
Pace și satisfactie în viata noastră
pe pamant.
O, Doamne, nimeni nu-i cătine, nici
unul,
Pentru sufletul însetat nu-i nimeni
ca Tine!⁹

-Autor necunoscut

1:9 O alta trasatura a deziluziei lui Solomon a fost descoperirea faptului ca nu e nimic nou sub soare. Istoria se repeta incontinuu. El dorea sa aiba mereu alte și alte aventuri, noi desfatari, dar curand constata ca totul era sters și

monoton.

1:10 Sa fie oare adevarat ca nu este nimic nou sub soare? Da, într-un anumit sens. Chiar cele mai moderne descoperiri sunt dezvoltari ale unor principii ce au fost

incorpore Tn creatie de la Tnceput. Multe din realizarile cu care se lauda omul tsi au corespondentul Tn natura. Pasarile au zbu-rat cu mult Tnainte ca omul sa fi realizat primul zbor. Nici macar calatoriiile Tn spa-tiul cosmic nu sunt noi. Enoch si Hie au fost transportati prin spatiul cosmic i'ara sa fi trebuit sa aiba asupra lor tuburi de oxigen! Tot asa cei care-și petrec viata cautand noutati vor fi Tn mod sigur dezamagiti, deoarece **lucrul acela era si in veacurile dinaintea lor.**

1:11 O alta pilula amara pe care trebuie s-o Tnghita omul este viteza cu care uita si este uitat. Faima nu dureazS mult, fund o fata morgana. Multora dintre noi ne-ar fi greu sa numim chiar strabunicii nostri. Si Tnca si mai putini sunt cei care Tsi amintesc numele ultimilor patru presedint;i ai Statelor Unite. In atitudinea noastra de Tnfumurare, credem ca lumea nu se poate descurca fara noi. Si totusi, murim si sun-tern repede dati uitarii, Tn timp ce viata pe aceasta planeta Tsi continua cursu! dintot-deauna.

II. TOTUL ESTE DE\$ERTACIUNE (1:12- 6:12)

A. Desertaciunea indeletnicirilor in- telectuale (1:12-18)

1:12 Aici se Tncheie concluziile lui Solomon, in continuare el ne va purta pe firul pelerinajului Tntreprins de el Tn cautarea binelui suprem Tn viata - acel *summum bonum*. Solomon ne aminteste ca **a fost rege peste Israel in Ierusalim**, cu tot ce presupune aceasta pe planul bogati-ilor, statutului social si capacitatilor sale.

Cand spune Solomon: **Am fost rege**, nu zice ca domnia sa a Tncetat. El **a fost** si este rege Tn clipa redactarii cartii de fata (v. 1).

1:13 Aici Solomon Tncepe cautarea sa dupa fericire **sub soare**. Mai Tntai, el se decide sa parcurga ruta intelectuala. El crede ca ar putea fi fericit daca ar acumula suficiente cunoștinte, drept care depune eforturi pentru a-și TnsusJ cea mai temeinica educatie posibila. Se

dedica cercetarilor si explorarilor, sintezei si analizei, inductiei si deductiei. Dar curand este descurajat de mvatatura ca scop Tn sine. De

fapt, el spune ca este o indeletnicire nefericita cu care Dumnezeu le permite oamenilor sa se preocupe - respectiv acest impuls launtric profund de a gasi sensul vietii.

Malcolm Muggeridge, un intelept din epoca moderna, a ajuns la concluzii si-mi lare:

Educatia, acest idol nemaipomenit si aceastii frauda de c&petenie a tuturor veacurilor, pretinde ca ne doteaza ca sa stim sii traim si este prescrisa ca remediu universal pentru toate lucrurile, de la delicventa juvenilS la senilitatea prematura. In cea mai mare parte Tnsa, educatia nu face altceva decat s,a mareasca stupiditatea, sa ne determine sa ne umflam m pene, s5 spo-reasca credulitatea si sa-i puna pe cei ce i se supun la cheremul spillatorilor de creiere ce au la dispozitia ior radioul si televiziuneaJ°

Recent cineva a pictat cu spray, in litere man, negre, pe peretele unei biblioteci uni-versitare, urmatorul mesaj: APATIA DOMINA. Cineva a descooperit ceea ce Solomon descooperise cu multe secole inainte, anume ca educatia nu este calea si-gura de a gasi implinirea in viata, ci ca, atunci cand e abordata izolat, poate fi o mare sursa de piictiseala.

Asta nu Tnseamna ca preocuparile in-telectuale nu pot juca un rol important in viata. Exista, desigur, loc pentru educatie in viata, dar acel loc este la picioarele lui Cristos. Educatia nu trebuie sa fie un scop in sine, ci un mijloc prin care sa-L slavim peEl.

Referirea la Dumnezeu din acest verset nu trebuie considerata o dovada de profunda credinta personala. *Dumnezeu* e ceea ce W. J. Erdman numeste numele Sau natural - *Elohim*M Dupa cum am aratat in introducere, numele acesta II infatiseaza ca pe Cei Atotputemici care a creat universul. Dar nicaieri in aceasta¹ carte Solomon nu-L recunoaste ca pe Iehova Cei care Isi tine legamantul si-\$i manifests harul rascumparator fata de cei care-si pun incre-derea in El.

1:14 Nu ne tndom ca Solomon si-a insusit cea mai buna educatie ce se putea obtine in Israel pe vremea aceea, dupa cum

reiese din afirmatia fara inconjur pe care o face el conform careia a vazut tot ce se face sub soare. Asta inseamna ca s-a specializat in stiinte, filozofie, istorie, belle arte, stiinte sociale, literatura, religie, psihologie, etica, limbi straine si alte domenii ale cunoasterii umane.

Dar dupa ce s-au creat o serie intreaga de grade universitare ce-i poarta numele iar peretii unei incSperi s-au umplut de diplomele sale, Solomon nu a obtinut ceea ce cauta. Dimpotriva, el conchide ca totul a fost o goana dupa vant.

1:15 Ba mai mult, pe Solomon 1-a cuprins frustrarea realizand ca toata Tnvata-tura nu e in stare sa rezolve dilemele vietii. Exista lucruri strambe ce nu pot 11 indrep-tate si lucruri lipsa ce nu pot fi numarate, dupa cum remarca Robert Laurin:

Viata e plina de paradoxuri si anomalii nere-zolvabile; si, contrar a\$teptiirilor, e lipsita de atatea iucruri care ar putea sa-i cont'ere sens si valoare.¹²

Omul a ajuns pe luna, dar zborul unei albine sfideaza toate legile aerodinamicii. Oamenii de stiinta au patrunsi in secretele atomului, dar nu sunt in stare sa capteze Iumina sau sa-i immagineze energia. Maladii cum este poliomelila si tubercu-loza au fost cucerite; in schimb o boala aparent banala cum este raceala nu poate fi cucerita.

1:16 Dupa ce a dobândit toate distinc-tiile academice posibile, Solomon a facut un inventar, constatand ca se poate lauda cu eel mai inalt grad de intelepciune fata de toti cei cai-e au domnit inaintea lui la Ierusalim (1 Regi 4:29-31; 2 Cro. 1:12). Mintea lui si-a insusit.un volum urias de cunostinte, dublate de o intelepciune exra-ordinaria. In plus el a stiut cum sa aplice cunostintele sale pe plan practic, in chestiunile vietii cotidiene, putand emite judecati echitabile si trata pe oameni cu dreptate.

1:17 Solomon isi aduce aminte cum s-a disciplinat pe sine pentru a dobandi intelepciunea, pe de o parte, si cum a cunoscut prostia si nebunia, pe de alta parte. Cu alte cuvinte, e! a explorat ambeie

extreme ale comportamentului uman, crezand ca sensul vietii să ar putea gasi într-o din aceste extreme sau în ambele. El a explorat întreg spectrul experienței umane, pentru că urmări să ajunga la dezolanta concluzie că totul este goana după vant.

Cu secole mai tarziu, un tânăr pe nume Henry Martyn a studiat la Universitatea din Cambridge, unde a obținut titlul răvnit de sef de promovare. Își spunea: „Am ramas surprins să constată că am alergat după o umbra.” A fost o deziluzie binecuvântată, deoarece, după cum arată J. W. Jowett, „Ochii lui priveau acum mai presus de onorurile academice, fiind atât de mult prezentul pe deplin satisfăcător al Tronului Domnului Dumnezeu în Cristos Isus Domnul nostru.”

1:18 Dacă intelectualismul ar fi cheia dobandirii sensului vietii, atunci cam-pusurile noastre universitare ar fi C Cameloturi de pace și multumire. Dar nu sunt. Mai degraba constatăm că sunt foarte de agitație și convulsie. Binecunoscută caricatura înfățișând un student având capul înrasurat într-un sterghet, înghețind o aspirină și sorbind dintr-o ceasă de cafea se potriveste perfect cu concluzia lui Solomon din versetul 18:

**Caci unde este multă
întelepciune este și multă
necaz și cine își înmulteste cunoștința își
marește du-rerea.**

B. Desertaciunea placed!, prestigiului și afiuntei (cap. 2)

2:1 După ce a esuat în încercarea de a găsi înțelegere în preocupările intelectuale, Solomon și-a indreaptă acum atenția spre o altă tinctă: obținerea **placedii**. *Pare la mintea cocosului că oricine ajunge să guste că mai multe placeduri, negrescit, fericit* -pare să judece Solomon. Placerea, prin definitie, înseamnă o sumă de senzatii delectabile ce provin din gratificarea unor dorințe personale. Așadar Solomon să dețină sa traiască din plin, adică să încerce să experimenteze

toate ipostazele în care poate fi stimulată în treaga gama de simturi

umane. Da, va bea pana la fund paharul desfatarilor, pana cand inima i se va salura. Dar cautarea aceasta s-a soldat cu csec. Solomon conchide ca placerile de sub soare sunt o **desertaciune**. Dezamagirea sa se regaseste in urmatoarea strofa:

Doamne am cautai sa beau din
toate urcioarcle
sparte,
Dar vai, apa n-am gasit Tn ele.
Cand m-am apelcat sa sorb din ele,
Mi-auras Tn nas, tTicandu-
masiipiangu.¹

-B.E.

Sa Tnsemne oare toate acestea ca Dumnezeu nu doreste ca oamenii Siii sa guste nici o placere? Dimpotiva, exact reversul este adevarat. Dumnezeu doreste ca ai Sai sa se bucure de o viata satisfacatoare. Dar El vrea sa stim ca lumea aceasta nu ne poate asigura nici o placere adevarata; placerile reale se gasesc doar mai presus de soare. „In prezenta Ta sunt placed pe veci” se spune Tn Psalmul 16:11. In acest sens, Dumnezeu este eel mai mare hedonist sau iubitor de plăceri dintre toti!

Marea minciuna propagata de filme, televiziune și reclame este ca omul ar putea să-si creeze produl sau rai aici pe pamant fara Dumnezeu. Dar Solomon a învătat din propria-i experienta ca tot ce ne poate oferi aceasta lume sunt bălti cu apa statuta și urcioare sparte, pe cand Dumnezeu ne ofera fantana vietii.

2:2 Reflectand la rătsul lui searbad, Solomon Ți da seama ca a fost o nebunie și ca din toată distractia să nu s-a ales cu nimic. Este o constatare pe care au facut-o mulți alții, cii Tn spatele rasului se ascunde întristarea și ca cei angajați în industria di-vertismentului au adesea primii nevoie de ajutor pentru a face fata problemelor de ordin sufletește ce-i apăsa.

In lucrarea sa: *Secretul fericirii* Billy Graham reda cazul unui pacient cu tulburări mentale care s-a dus să consulte un psihiatru, sperand ca acesta îl va ajuta să scape de deprimarea sa ce nu putea fi vindecată nicicum. S-a scutat descurajat și abătut, tara că

restul zilei să-i aduca vreo ameliorare. Si iuta că acum ajunsese într-un punct în care simtea că nu mai poate continua așa. Înainte de a ieși din cabinetul psi-

804

**Eclesias
tul**

hiatului, acesta i-a spus ca in oras se da o reprezentatie cu un clovn Italian, care-i face pe spectator! sa se prapadeasca de ras, seara de seara. Doctorul i-a recomandat pacientului sa vizioneze acest spectacol, promitandu-i ca va avea un efect terapeutic benefic, intrucat eel putin pentru doua ore va rade, putand astfel sa uite de necazurile sale. „Da, va recomand sa-1 vedeli pe acest clovn italian! " La care pacientul, arborand o mutrata de caine plouat, i-a spus medicului: „Eu sunt clovnul acela!" Cu adevarat si omul acesta putea afirma despre **ras** - „**Esti o nebunie!** iar despre veselie: „**La ce fo-losesti?**"

De cate ori nu privim in viata la altii, imaginandu-ne ca acestia n-au probleme, ca nu sunt temporizatori de neliniști, nu-i înțearca tot felul de incertitudini, ca nu au o multime de nevoi. Dar E. A. Robinson spulbera aceasta iluzie in poemul sau intitulat „Richard Cory":

Ori de cate ori Richard Cory se
ducea în oraș,
Noi, cei de pe trotuar, îl priveam,
Pentru că din tiilpi până în creștet
era gentile-
manul întruchipat,
Manierat și încantator de suplu.

În plus, stia totdeauna să se tembrace elegant, iar în vorbire se dovedea un om cumsecade. Cu toate acestea, se perpelea când spunea „Bunătatea dimineată" și strălucea când umbăla.

Pe deasupra mai era și bogat -
putred de bogat
Un om desăvârsit de cizelat.
Pe scurt, am zis noi. e tot ce poate
Întruni un
om mai bun,
Tot ce ne-am dori să fim și noi, dacă
am putea.

Să uite-asa noi trudeam din greu,
lumina asten-
tând,
Stând la coada după camea ce nu se
mai da,
Blestemându-ne coaja de paine ce-o
mai
aveam;
Pe când Richard Cory, într-un amurg
de vară,
Se-ntoarse acasă și cu un glonte
creierii și
zbură^{J4}

risipitor al Vechiului Testament, se dedă la vin, panandu-si în gand să devină eel mai mare

expert Tn acest domeniu. Poate ca daca va putea experimenta cele mai alese senzalii pentru cerul gurii sale, Tntreaga fiinta va cunoaste o relaxare si satisfactie suprema.

Din fericire, Solomon a avut atiita nttelepcione sa impuna limite epicurismu-lui sau, cum reiese din cuvintele: **in timp ce inima ma va carmui cu** intelepcione. Cu alte cuvinte, nu se va deda la bautura peste masura, nu va cadea m belie. Dc asemenea, nici nu s-a pus problema ca el sa devina *dependent* de bauturi tari, dupa cum nicaieri Tn cautarea sa febrila dupa realitate nu lasa sa se Tntrevada ca ar fi devenit dependent de droguri. Hotarai Solomon era prea Tntelept ca sa faca una ca asta!

Un alt lucru pe care-l Tncearcă Solomon este **nebunia**, adicS forme de nevinovate si inofensive ale acesteia-cu alte cuvinte, tot felul de nimicuri sau fleacuri lara sens. Cine stie, si-a spus Solomon, daca Tntelep-ciunea nu define raspunsul, poate ca-1 voi gasi In domeniul opus. Uneori oameni lara prea multa inteligenta par sa fie mai lericili decat oameni mult mai destepti decat ei. Si astfel, nedorind sa treaca peste acest bolo-van, fara sa vada ce se afla sub el. Solomon si-a Tndreptat atentia, cum spuneam, spre fleacuri, complacandu-se Tn lot felui de placeri si amuzamente - toate din dorinta febrila de a descoperi modalitatea cea mai buna Tn care-\$i poate pelrecc omul dipelc zilelor sale trecatoare sub soare. Dar nici aici n-a gasit raspunsul.

2:4, 5 Atunci Solomon s-a decis sa sc angajeze Tntr-un vast program edilitar. Daca educatia, placerile, vinul sau nebunia nu detineau cheia, negresit raspunsul Tl va gasi in averi- si-a spus el. Si astfel si-a construit case luxoase, sadindu-si vii Tntinsc. Pornind de la datele cunoscute despre programul edilitar af lui Solomon, putem afirma ca n-a facut nici o economie la fondurile pe care le-a alocat pentru acest program.

\$i-a clSdit conace extravagante, cu par-curi si gradini - adevarate paradisuri. Livezi cu tot felul de pomi fructiferi au aparut pe proprietatile sale. Ne imaginam ce placute trebuia sa fi fost vizitele pe care i le faceau prietenii, pe care Solomon ?i in-vita sa inspecteze toate aceste realizari, um-flUndu-se Tn pene de mandrie cand acestia Tl

elogiau impresionati peste masura de aces-te realizari nemaipomenite.

Probabil ca nici unul din oaspetii sai nu avea curajul sa-i spuna ceea ce i-a spus Samuel Johnson unui milionar ce-l plimba pe carari similare de gadilare a eului sau. Dupa ce a vazut tot luxul si stralucirea ave-rilor milionarului, Johnson a exclamat: „Toate acestea il fac pe om sa-i vina foarte greu samoara.”

Lumea nu duce lipsa nici astazi de cota sa ridicata de milionari deziluzionati, ca regele din basmul lui Andersen, *Hainele tmparatului*. Monarhul acesta a iesit pe strazile cet&tii, crezand ca este tmburat cu vesmintele cele mai alese, pe c&nd un copi-las a remarcat cf de fapt era gol.

2:6 Aceste averi imense aveau nevoie de un sistem eficient de irigatie Tn timpul ve-rilor secetoase din regiune, drept care Solomon a construit apeducte, lacuri si iazuri, cu toate canalele necesare pentru aductiunea apei.

Daca acumularea de bogatii ar putea garanta pacea si fericirea, atunci Solomon s-ar fi putut considera om Tmplit. Dar, la fel ca noi toti ceilalți, el a fost nevoit sa m-vete ca adevarata placere rezulta in urma unor nobile renuntari, iar nu din frenetica agonisirii cat mai multor bunuri. Solomon isi cheltuia banii pentru un lucru care nu era paine si castigul muncii pentru ceva care nu satura(Is. 55:2).

2:7 Pentru intretinerea grandioaselor palate si conace ale regelui era nevoie de batalioane de slujitori si slujitoare. Ba mai mult, avea sclavi ce i se nascusera in casa -fapt ce-i atribuia un loc deosebit Tn randul oamenilor instariti din vremea aceea.

Pentru Solomon, ca de altfel pentru majoritatea oamenilor, a fi mare Tnsemna, in primul rand, sa fie servit. A sta la masa era pentru el mai de dorit decat a sluji. Dar a venit apoi in lume Unul mai mare decat Solomon ca Rob al robilor, aratandu-ne ca adevarata maretie in Tmparatia Sa consta in a fi tu insuji slujitor (Marcu 10:43-45; 9:24-27).

Cele mai mari cirezi si turme de care dispunea orice locuitor al Ierusalimului pastearu in pas.unile lui Solomon. Dacapres-tigiu ar fi fost cheia unei vieti fericite, a-

tunci cu siguranta Solomon posedava acea cheie. Dar prestigiul nu era cheia fericirii si Solomon nu detinea aceasta cheie. Bine a spus cineva: „Am cerut toate lucrurile pentru ca sa ma pot bucura de viata; mi s-a dat viata ca sa ma pot bucura de toate lu-crurile.”

2:8 Ce vom spune apoi despre toate resursele lui financiare? Avea argint si aur din balsug si comoara regilor si a provinciilor. Aceasta poate fi o referire la im-pozitele pe care le percepea de la supusii sai ori bogStia stransa din teritorile cucerite. Sau ar putea fi o referire la obiectele de arta ce i se aduceau in dar de catre demnitarii care-I vizitau, cum a fost Regina din \$eba.

In continuare Solomon s-a ocupat de muzica. Se spune ca muzica are darul de a calma, de a-i fermeca pe oameni. Prin ur-mare, Solomon a chemat cantaretii cei mai buni, barbati si femei. La IerusaHm Cotidi-anul Timpul publica probabil pe pagina Tn-tai stiri palpitante despre toate concertele sustinute. Dar, desigur, regele organiza si concerte particulare - cu participarea unor formatii de dimensiuni reduse, a unor ansambluri de muzica de camera, care sa ofere cadrul muzical dinurilor sale somp-tuoase. Numai ca dezamagirea pe care o va fi incercat-o Solomon si in aceasta privinla e magistral surprinsa de Samuel Johnson in a sa *Jstorie a Lui Rasselas, Printul Abisiniei (The History of Rasselas, The Prince of Abyssinia)*:

Pot, tot așa de bine, sf-1 chem pe lautar i?i pe can-taret, dar sunetele ce-mi erau placute ieri astazi ma obosesc, pentru ca maine sa-mi devina de-a dreptul nesuferite. Nu pot detecta in mine nici a capacitate de perceptie care sa nu fie napadita de placerea ei corespunzatoare, si totusi nu ma simt deloc Tncantat. Negresil omul are un simt latent pentru care locul acesta nu-i otera nici o gratifi-care, sau are unele dorinte distincte fata de simtul ce trebuie satisfacut inainte ca el sa poata fi fericit.”5

Apoi Solomon a incercat sexul. Cu alte cuvinte, vinul (v. 3) si cantecile (v. 8) n-au fost de ajuns; mai era nevoie de femei. Vin, femei si muzica! Nu se cunoaste sensul exact al termenului tradus in versiunea NKJV prin **instrumente muzicale**, va-

S06

Eclesiast
uI

rianta aceasta fiind aleasa de traduc&atori da-torita contextului. Versiunea NASB reda ultima propozitie astfel: „p!acerile barbatilor - multe concubine." Biblia ne pre-zinta faptele, fara sa le aprobe, informctn-du-ne ca Solomon a avut 300 de concubine (J Regi 11:3). Sa fi crezut oare Solomon ca in asta consta fericirea?! Imaginati-va cata gelozie, bSrafa si mancatorie trebuie sa fi e-xistat Tntr-un asemenea harem!

Si totusi si In societatea noastră bolnava persista iluzia ca sexul ar fi calea spre atin-gerea fericirii Si implimrii! In limitele ISsate de Dumnezeu in cadrul casniciei monogame, acest lucru poate fi adevarat. Dar abuzurile comise pe plan sexual nu sunt decat la mizerie si auto-distrugere.

O victimă a curentului de obsedare se-xuală din zilele noastre s-a simțit ulterior mselata, drept care a scris urmatoarele cu-vinte:

Cred ca am dorit ca sexul sa fie un fel de !m-plinire psihedeiica, sa dau lovitura prin el, ca toata lumea sa se aprinda ca atunci cand ai castigat la jocurile mecanice. Dar la sfarsit, după ce s-a terminat totul, m-am simtit Tnselata, abuzata. Mi-aduc aminte ca mi-am spus: „Asta-i totul? Oare ia asta sa se rezume totul?"¹⁶

2:9 Si astfel Solomon a devenit mare. A avut satisfactia de a-i fi Tntrecut pe toti pre-decesorii sai, situandu-se cu mult dea-supra lor pe scara prestigiului - asta presupunând ca-i va fi adus anumite satis-factii. Iar Tntelepciunea sa Tnnascuta nu 1-a parasit, după toate escapadcle si ex-perimentele Tn care s-a angajat. Capul nu si 1-a pierdut.

2:10 Tn cautarea sa după satisfactie, el a respins orice plafon pentru cheltuielile sale. Daca vedea un lucru ce si-1 dorea, Tl cumpără. Daca credea ca o anumită placere Ti va aduce satisfactie, se dedă m-data la ea. Si astfel a gasit o anumita satisfactie Tn acest cere vicios al dobândirii de lucruri si angajarii Tn tot felul de activi-tati. Aceasta bucurie trecatoare i-a fost toata rasplata cu care s-a ales de pe urma tebriilelor sale eforturi de a gasi placerea si a stnitge c&t mai multe bogatii.

2:11 Apoi a facut o pauza, pentru a in-

ventaria toate activitatile sale, toata ener-gia cheltuita, si care a fost rezultatul? **Totul era deșertaciune** si zadarnicie, **goana după vant**. N-a avut satisfactie durabila sub soare. A avut, asemenea lui Luther, ca „imperiu lumii Tntregi nu e decat o coaja de paine pe care o arunci u-nui caine." Toate acestea 1-au plăcuit.

Renumitul caricaturist Ralph Barton a ajuns si el Tn punctul m care s-a plăcuit de toate, drept care a scris:

Am parte de putine greutati, de multi prieteni si de mari succese. Am schimbat nevasti după nevasta. casa după casa si am vizitat marile tari ale lumii. Dar m-am saturat de toate aiti-ficiile cu care sunt nevoie sa-mi umnu cele douizeci si patru de ceasuri din zi.¹⁷

Esecul placerii si al bunurilor ago-nisite de a umple golul din inima omului a fost ilustrat foarte bine si de un personaj fictiv care n-a avut decat o singura do-rinta, ce i-a fost Impiinita pe data, pri-mind ce si-a dorit:

Si-a dorit o casa si imediat i-a fost acordata, cu serviorii ce-I asteptau supusi la usa. \$i-a dorit un Cadillac, si cat ai bate din palme I-a avut. cu tot cu sofer. La Tnceput, a fost incantai peste masura, dar mai apoi a Tnceput s3.-si piardii interesul pentru toate acestea. La un moment dat i-a spus unui angajat de-al siiu: „Vreau s& ies din toata treaba asta. Vreau sa creez ceva, sa sufăr ceva. As prefera sa flu Tn iad, mai degraba decat aid." La care servitorul i-araspus: „Dar unde credeti ca va afla?"¹⁸

Exact acolo se află societatea din zilele noastre - Tn iadul materialismului, Tncercand sa satisfaca inima uinana cu lucruri ce nu aduc satisfactie durabila.

2:12 Datorita rezultatelor deplorabile ale tuturor cercetarilor sale, Solomon a Tnceput sa ia Tn considerare daca se merita fi un Tntelept sau un prost. Si s-a decis sa investigheze aceasta chestiune. fn-trucat viata este o goana după ciabuci de sapun, are oare omul ce traieste o viata Integra vreun avantaj fata de eel ce traieste la polul opus, fac^ndu-si de cap, gustand din plin din nebunie si prostie?

Fiind un monarh absolut si pe dea-supra si infelept si bogat, s-ar fi cuvenit ca lui Solomon sa nu-i fie deloc greu sa afle raspunsul. Dar daca nici macar el nu era in stare sa afle raspunsul, ce s,anse ar mai fi avut oricare din succesorii sai? Slabe sperante erau pentru oricare din cei ce aveau sa-i urmeze la tron sa elucideze acest subiect.

2:13 Concluzia sa generala a fost ca **intelepciunea** este mai buna decat **ne-bunia** Tn acelasi grad in care **lumina in-trece intunericul**. inteleptul umbria in lumina, vazand pericolele ce-i stau Tn fata. Pe de altS parte, nebul (sau prostul) bajbaie in Tntuneric, cazand in toate santurile si capcanele ce-i sunt intinse.

2:14 Dar chiar și admitand ca inteleptul poseda acest avantaj, putand vedea pe unde calca, in final ce diferența exista tn-tre ei? La urma si unul, si altul moare si oricata Tntelepciu ar avea cineva, nu poate intarzia sau anula clipa randuita pentru Tntalnirea cu moartea. Asta e soar-ta tuturor. (Sau, cum s-a exprimat Co\$buc: „cu o moarte toti suntem datori," n.tr.)

2:15 Cand Solomon si-a dat seama ca Tl asteapta" aceeasi soarta ca cea de care va avea parte nebul, s-a intrebat ce rost a mai avut sa puna un pret atat de mare pe tntelepciu in tot cursul vietii sale. Sin-gura virtute rascumparatoare a Tntelepciu este faptul ca iti lumineaza calea. In rest nu e cu nimic mai buna. Si astfel concluzia c ca si intelepciunea este o mare risipa de efort.

2:16, 17 Solomon continua ideea aceasta in versetele 16 si 17. Dupa tn-mormantare, si Inteleptul, si nebul sunt uitati nurnaidecal !n curs de o generate sau doua, e ca si cand n-ar fi trait nicio-data. Numele si fetele ce par atat de im-portante m prezent se vor sterge in curand, risipindu-se Tn ceata timpului. Iar cSt priveste vreo speranta Tn faima s^i renume durabile, inteleptul nu e mai bun dec&t nebul.

Realizarea cutremuratoare ca faima este trecStoare si ca omul este repede dat uitarii 1-a facut pe Solomon sa urasca viata. in loc sa gaseascg. satisfactie \$i Tm-

plinire Tn activitatile umane de sub soare, Solomon a aflat numai Tntristare, Mult s-a necajit cand si-a dat seama ca totul a fost **desertaciune \$i goana dupa vant**.

Un fost atlet care a urcat pe culmile gloriei, asigurandu-si o faima binemeritata, a spus:

Ceu mai palpitanta clipa din viata mea a fosl aceea !n care am marcat golul decisiv Tntr-un meci foarte important și am auzit vuietul fanilor din tribune. Dar Tn seara acelei zile, pe cand stSteam Tn liniste in camera mea, am fosl cuprins de un sentiment de zadarnicie. La urma urmelor, ce rost avea acest lucru? Cu cc m-am ales? Oare nu era scop mai bun pentru care sa traiesc Tn viata decat s'& marchez goluri? Aceste ganduri au facut sa Tncoleasca in mine dorul dupa aflarea adevaratei satis-factii. Stiam Tn inima mea ca nimeni nu-mi puteatmplini nevoia decat lnsusi Dumnezeu. Curand dupa aceea. am aflat Tn Cristos ceea ce nu putusem aflam lume.¹¹

2:18 Una din nedreptatile care 1-au de-ranjat pe Solomon a fost faptul ca nu i s-a Tng&duit sa se bucore de bogatiile acumul-ate. lata ce scrie C. E. Stuart Tn legatura" cu aceasta:

Moartea este viermele care roade ia radacina po-mului placerei, slricandu-ti tot cheful si rapin-du-ti capacitatea de a te bucura de ea. Asta pentru ca moartea 11 secera pe om tocmai cand, Tn sfarsit, dupa ani sji ani de truda\ se pregSteijte sa se infrunte din rodul muncii sale. ~°

Si unde mai pui ca tot ce a agonisit Tn viata trebuie sa lasa moștenire celui care vine dup5 el.

2:19 Numai ca trebuie sa constatam cu amaraciune ca s-ar putea ca moștenitorul sau sa" nu fie Tntelept. Dimpotriva, poate fi risipitor, un prostanc, un om dedat la placeri, un baiat de bani gata, pus pe cap5-tuiala, un pierde-vara. Si totusi, unui asemenea om i se lasa¹ toata avereala. Va risipi o comoara pentru care n-a depus nici un efort, la care n-a contribuit cu nimic.

Asta 1-a enervat la culme pe Solomon. Poate ca a avut o premonitie ca asa se vain-tampla chiar Tn familia sa. Poate ca

Solomon a prevazut ca fiul sau, Roboam, va risipi, din prostie, tot ce trudise fatal sau at&t de mult pentru ca sa acumuleze. Isto-ria ne spune ca Roboam a procedat exact asa. Refuzand sa asculte de sfetnicii sai mai varstnici, el a precipitat scindarea regatului. Cand egiptenii au invadat Iuda, Roboam a incercat sa se puna bine cu ei, dandu-le toate comorile din templu. Scuturile de aur au fost adaugate la bogatiile Egiptului, Roboam fiind nevoit ulterior sa le In-locuiasca cu scuturi de alama (vezi 2 Cro. 12:9-10).

2:20 Perspectiva de a fi nevoit sa lase tot lucrul sau de o viata si toate bogatiile ago-nisite unui succesor nevrednic 1-a cufundat pe Predicator intr-o stare de adanca depri-mare, intrucat i se parea atat de lipsit de sens - un urias dezacord, facandu-1 sa i se para ca toate eforturile sale au fost In zadar.

2:21 Fntreaga idee I-a exasperat, anume faptul ca un om care-si consolideaza o pozitie financiara solida, dotandu-se cu resurse rezultante din investitii prudente, din decizii chibzuite In afaceri si din strategii bine puse la punct, trebuie sa lase toate acestea, la moartea sa, unuia care n-a muncit o ora In toata viata sa, pentru ago-nisirea acestor lucruri, dupS cum nu a avut nici o grija pe cap. Cum poate fi definita aceasta situatie altfel decat o enorma absurditate si o mare calamitate?

In pofida acestei sumbre constatari a lui Solomon, parintii din toate lumea continua sa munceasca cea mai mare parte a vietii lor pentru a acumula o avere ce va fi lasata mostenire copiilor lor. Cu mult altruism, ei spun ca aceasta e datoria lor morala. Dar Jamieson, Fausset si Brown (in comentariul lor biblic) sustin ca: „la radacina acestei ati-tudini de pretinsa jertfire altruista a parintilor lumesti de a le asigura copiilor un viitor sta egoismul.” Mai intai de toate ei se gSndesc cum sa-si asigure cele mai de pret lucruri pentru ei Insisi, cand vor ajunge la batranete. In realitate, In primul rand ei se gandesc la ei tnsisi. Ca urmasii lor vor mosteni ce li se va lasa este doar urmarea naturala a decesului parintilor si a legifor succesiunii.

Din perspectiva crestina, nu exista nici un motiv pentru care parintii trebuie sa munceasca din greu, sa se stramtoareze, sa

economiseasca si sa faca sacrificii pentru a le lasa bani copiilor lor. Banii lasati prin testament adesea au cauzat grave eruptii de gelozie si dezbinare In familii ce pana atunci au trait In armonie. Copii au fost ruinali spiritual si moral dupa ce au devenit dintr-o data mostenitori ai unor mari averi. In asemenea cazuri, apar inevitabil si alte rele.

Abordarea spirituala este de a pune bani i nostri in lucrarea pentru Dumnezeu *acutiu* nu a-i lasa copiilor, care sunt uneori nevrednici, ingrati si chiar nemantuiti. Martin Luther a considerat ca poate sa-si Tincredinteza familia In mainile lui Dumnezeu, dupa cum s-a Incredintat pe sine. lata ce a scris el In testamentul sau:

Doamne Dumnezeule, Isi multumesc pcntm ca ai gasit cu cale sa m;! faci un sarac si un ncvoias pe pamant. Nam nici casa, nici pamant, nici bani de lasat in urma mea. Tu mi-ai dat totie si copii, pe care acum Ti-i dau inapoi. Doamne, hranește-i, Invatii-i si pazeste-i cum ai tacut si in cazul meu.

2:22 Solomon conchide ca **omul** nu dis-pune de nici un lucru de valoare rezultand din **toata munca lui** si din straduinta iniinii lui **sub soare**. EI se straduieste, trudeste, se framanta si se Infurie - pentru ce? Ce im-portanta mai au toate acestea la cinci minute dupa moartea sa?

DacS n-am avea parte de revelatie, si noi am trage aceleasi concluzii. Dar slim din Cuvantul lui Dumnezeu ca viata noasla poate fi traita pentru Dumnezeu si pentru eternitate. Stim ca tot ce se face pentru El va fi rasplatit. Munca noastra nu este In zadar In Domnil (1 Cor. 15:58).

2:23 Pentru omul care nu are nici o nadejdeTnsa este adevarat ca zilele sale sunt pline de durere si munca istovitoare iar noptile si le petrece agitat, Intorcandu-se de pe o parte pe alia. Viata este o suma de frus-trari uriase, plina de Ingrijorari si dureri de inima.

2:24 Asa stSnd lucrurile, ar fi o filozofie logica a vietii pentru omul a carui Intreaga existenta este sub soare sa-si gaseasca placerea In a manca, a bea si a munci. Predicitorul nu promoveaza lacomie si betia, ci mai degraba gasirea placerii oriunde este

posibil in lucrurile obisnuite ale vietii. Chiar si aceasta este **din mana lui Dum-nezeu** - ca oamenii sa se bucur de Tndurarile normale ale vietii, sa manance ali-mente gustoase, sa-si potoleasca setea cu bauturi racoritoare si sa aiba satisfactii de pe urma unei munci cinstite. Omul nu are capacitatea de a se bucura, decat daca Dumnezeu i-o daruieste.

Un **alt** predicator de mai tarziu, Apos-tolul Pavel, a confirmat conceptia lui Solomon, spunand ca daca nu ar fi inviere din morti, atunci cea mai buna politica de urmat ar fi: „sa mancam, sa bem, caci maine vom muri!” (1 Cor. 15:32).

Capacitatea de a manca si a gasi satis-factie tn alte privinte vine de la Dumnezeu - adauga Solomon. Fara El, nu am putea sa ne bucuram nici macar de cele mai ele-mentare plăceri. Depindem de El in ce priveste asigurarea hranei, a potrei de man-care, a digestiei, a vederii, auzului, mirosu-lui, memoriei, sanatatii, conditiilor igienice si a tuturor celorlalte aspecte care alcatuiesc experiente normale si placute pentru noi.

2:25 In versetul 25 el adauga ca a putut sa se bucur de toate aceste lucruri mai mult decat toti ceilalți.

Desi John D. Rockefeller avea un venit de circa un milion pe saptamana, masa săn-plă pe care i-au prescris-o medicii nu costa decat vreo cativa centi. Unul din biografi sai a spus ca Rockefeller a trait cu un regim alimentar pe care un om sarac 1-ar fi dispreutit:

Ajuns la greutatea de numai cincizeci de kilo-grame, el gusta din toate (la micul dejun): un strop de cafea, o lingura de cereale, o furculifa de ou si un coll de cotfet de marimea unui bob de mazare.²²

Era eel mai bogat om din lume, dar nu avea capacitatea de a se bucura de mancare.

2:26 In cele din urma, Predicitorul a crezut ca a reusit sa distinga un principiu general in viata conform caruia Dumnezeu rasplateste neprihanirea si pedepseste pacatul. Unui om care-I face placere, Dumnezeu ti daruieste

intelepciune si cuno?tinta si bucurie. Dar celui care pacatuieste Tn mod obisnuit, El Ti da povara unei munci

din greu, de acumulare de bunuri si stran-gere de averi, care apoi sa-i fie luate de al-tul care-l face placere lui Dumnezeu. Ce ar putea fi mai neroditor si mai deprimant decat asta?

C. Deșertaciunea ciclului vietii si mortii (cap. 3)

3:1 Ca unul care a studiat viata si comportamentul uman, Solomon a observat ca exista un anotimp prestabil pentru toate si un timp fix pentru orice Tintamplare. Asta inseamna ca Dumnezeu a programat toate activitatii Tiner-un computer gigant si, dupa cum spun hispanicii, „*Que sera, sera*” Ce va fi va fi! De asemenea mai inseamna ca istoria este plina de cicluri care revin cu regularitate matematica. Prin urmare, omul este prins inexorabil Tiner-un tipar de comportament ce este determinat de anumite legi sau principii inflexibile. Este sclavul unui ceas si calendar fatalist.

In versetele 1-8, Predicatorul enumera douazeci si opt de activitati care au probabil menirea de a simboliza ciclul vietii. Ca asa stau lucrurile ne-o sugereaza numarul douazeci si opt, care este numarul lumii (patru) Tnmultit cu numarul completetii (sapte).

Lista este alcautata din termeni contrari. Paisprezece sunt pozitivi si ceilalți patru-sprezece sunt negativi. In unele privinte, aceste elemente par sa se anuleze reciproc, dand rezultatul zero.

3:2 Exista un timp in care te nasti. Persoana Tu cauza nu are nici un cuvant de spus in aceasta privinta si chiar parintii sai trebuie sa astepte noua iuni pana cand se Tncheie ciclul normal al nasterii.

Exista apoi si un timp cand trebuie sa mori. Timpul alocat omului este de saptezeci de ani, conform psalmului 90:10, dar chiar daca nu Tu toate cazurile se respecta acest interval, se pare ca moartea este o Tintalnire prestabilita pe care omul nu poate evita.

Este adevarat ca Dumnezeu stie dinainte cand se va sfarsi viata noastră pe acest pamant, dar pentru crestin acest lucru nu este nici morbid, nici fatalist. Stim ca suntem nemuritori pana

cand ne vom fi sfarsit lucrarea.
Si desi moartea este o

posibilitate, nu este o certitudine. Nadej-dea fericita a revenirii lui Cristos il inspira pe credincios sa-L astepte pe Mantuitorul, mai degraba decat pe antreprenorul de pompe funebre. Dupa cum s-a exprimat foarte plastic Peter Pell: „eu nu-1 astept pe *undertaker*, ci-1 astept pe *uppertaker!*” (Joe de cuvinte, in care *undertaker*, antre-prenor de pompe funebre, inseamna textual „cel care te duce jos” iar *uppertaker*. „cel are te duce sus. n.tr.)

Saditul isi are timpul lui si smulgerea celor sadite timpul ei. Cu aceste cuvinte, Solomon pare sa acopere intregul domeniu al agriculturii, strans legat de anotim-purile anului (Gen. 8:22). Esecul de a respecta timpul potrivit pentru sadit si seceris are drept consecinta un dezastru financiar.

3:3 Uciderea isi are timpul ei si vin-decarea timpul ei. Comentatorii se străduiesc sa explice ca acest verset nu poate sa se refere la asasinat, ci doar la lupta pe campul de batalie, la pedeapsa capitals sau la acte de autoaparare. Dar sa nu uitam ca observatiile lui Solomon s-au bazat pe cunoștințele sale sub soars. Fara revelatia divină, lui i s-a parut că viata este fie o macelarie, fie un spital, un camp de lupta sau punct de prim ajutor.

Daramarea isi are timpul ei si zidirea timpul ei. Mai întâi apare echipa de demolare care darama cladirile vechi ce nu mai pot fi întreținute, după care vin construcțiorii, ridicând pe locul viran complexe moderne, reabilitând o zonă ce nu arată deloc bine înainte.

3:4 Plansul !Si are timpul lui si rasul timpul lui. Viata pare să alterneze între tragedie și comedie. O dată poarta masca neagră a tragediei, pentru că în clipa următoare să se prezinte sub chipul colorat al clovnului.

Bocitul isi are timpul lui si dansul timpul lui. Procesiunea funerară înaintea pe strada, în acordurile muzicii de doliu. Dar nu după mult timp, aceeași oameni vor putea fi vazuți dansând la o nunta, total transformati după recenta înțri stare.

3:5 Aruncarea cu pietre isi

are timpul ei si strangerea pietrelor timpul ei. Luate la prima vedere, aceste cuvinte

Tnseamna ca exista un timp de curatare a gliei Tn vederea cultivarii (Is. 5:2), dupa care vine timpul strangerii pielrelor nece-sare construirii de locuinte, ziduri sau altc proiecte. DacS luam cuvintele Tn sens figu-rat, cum fac majoritatea comentatorilor, atunci avem aici o referire la actul casalo-riei. Astfel TEV parafrazeaza: ..Timpul pentru a avea relatii sexuale si timpul pentru a nu le avea."

Imbratisatul isi are timpul sau si departarea de imbratisari timpul ei. in domeniul afectiunilor, exista timp pentru angajare si un timp pentru retragere. Exista un timp cand dragostea este pura si un timp cand este ilicila.

3:6 Cautarea isi are timpul ei si pierderea timpul ei. Asta ne duce cu gan-dul la ciclurile de afaceri, cu fluctuatiile profiturilor si a pierderilor. Mai Tntai pietele sunt Tn ascensiune. veniturile cunoscand o crestere. Apoi ele descresc. companiile constatand tot felul de defici-turi.

Pastrarea isi are timpul ei si lepa-darea timpul ei. Cele mai multe gospo-dine cunosc acest curios tipar. Luni de zile ba chiar ani ele aduna tot felul de lucruri prin dulapuri, sertare, subsoluri si poduri. Apoi Tntr-o zi, cand vine peste ele dorinta de a face curatenie, toate aceste lucruri sunt Tndeparlate din casa, unele fiind donate unor organizatii de caritate.

3:7 Ruptul isi are timpul lui si cusu-tul timpul lui. Sa sc fi gandil oare Solomon la vesnicele schimbari interve-nite Tn moda timpului? Unii designeri de marca dicteaza un nou curent, si deodata, peste tot, tivul este lasat jos sau, dim-potriva, ridicat. Astazi moda esle foarte Tndrazneata, scopul fiind de a atraga atentia. Maine se va reveni la stilurile asa-zise Tnvechite din vremea bunicilor.

Tacerea isi are timpul ei Si vorbirea timpul ei. Trebuie sa tacem cand suntem criticați pe nedrept, cand suntem ispitili sa-i criticam pe altii sau sa spunem lucruri neadevarate, lucruri care ranesc sau care nu zidesc. Deoarece Moise a rostit cuvinile neTntelepte cu gura sa, i s-a interzis sa intre in tara promisa

(Nu. 20:10; Ps. 106:33).

Timpul vorbitului este atunci cand un

principiu de mare pret sau o cauza importanta sunt in joe. Mardoheu a sfatuit-o pe Estera ca a sosit timpul sa vorbeasca (Est. 4:13-14). Si arifiputut spune, Impreunacu Dante, „Locurile cele mai fierbinti din iad sunt rezervate pentru cei ce raman neutri In vremuri de mare criza morală.”

3:8 Iubitul isi are timpul lui si uratul timpul lui. Nu trebuie s5. Incercam sa fortam cuvintele acestea pentru a le face sa se potriveasca unui context crestin. Solomon nu vorbeste In calitate de crestin, ci ca om de lume. Lui i s-a parut ca comportarea omeneasca fluctueaza intre perioade de iubire si perioade de ura.

Razboiul isi are timpul lui si pacea timpul ei. Ce este oare istoria, daca nu consemnarea unui Sir aproape neintrerupt de razboaie fara noima, pline de cruzime, presarate cu scurte perioade de pace?

3:9 Intrebarea care staruia in mintea lui Solomon era urmatoarea: „Ce castig durabil are muncitorul de pe urma trudei sale?” Pentru orice activitate constructiva exista una distructiva. Pentru orice plus un minus. Cele paisprezece lucrari pozitive sunt anulate de paisprezece lucrari negative. Prin urmare, formula matematica a vietii este paisprezece minus paisprezece este egal cu zero. Omul nu se alege, la sfarsit, decSt cu zero, deci cu nimic.

3:10 Solomon efectuase o trecere in revista a tuturor activitatilor, Indeleznici-rilor si preocuparilor pe care !e-a daruit Dumnezeu omului ca sa-i umple timpul. El ne-a dat un catalog al acestora in versetele 2-8.

3:11 El a conchis ca Dumnezeu **a facut orice lucru frumos la timpul lui**, sau, si mai bine, ca exista un timp potrivit pentru orice activitate. El nu se gandeste aici atat la frumusetea creatiunii lui Dumnezeu, cat la faptul ca orice actiune Is,i are timpul sau desemnat si ca, facuta la timpul ei, este intru totul adecvata.

De asemenea Dumnezeu a pus in om gandul vesniciei. Desi traieste Tntr-o lume marcata de timp, omul are strafulgerari

despre eternitate. In mod instinctiv el se gandeste „vecii vecilor” si desi nu intlege conceptul vesniciei, isi da seama ca dinco-lo de aceastS viata exista posibilitatea unui

oceân netamiurit al timpului.

Şi totusi lucrările și caile lui Dumnezeu ii sunt nepătmnse omului. Nu avem cum rezolvamisterul creației, al providenței sau al consumării universului în absența revelației. În pofida unor extraordinare cuceriri pe planul sporirii cunoștințelor omenirii, continuam să vedem că într-o oglindă intu-necat. De multe ori trebuie să măturișim, suspinând: „Cat de puțin îl cunoaștem!”

3:12 Intrucât viața omului este guvernată de legi inexorabile și intrucât toate activitățile sale par să-l lase exact de unde a plecat, Solomon consideră că eel mai indicat este să fie fericit și să se bucure de viață cât mai mult posibil.

3:13 Solomon nu vrea să spună prin aceasta că viața trebuie să fie traită în orgii sau betii, în risipa sau destrabalare, ci doar că este darul lui Dumnezeu pentru că omul să se bucure de hrana și de bautura să și să gasească o anumită placere în munca lui zilnică. Este desigur o concepție redusă despre viață și total sub nivelul concepției creștine, dar trebuie să ne amintim mereu în aceasta carte că punctul de vedere al lui Solomon este aici pamantesc.

3:14 El a percepțut însă corect faptul că decretele lui Dumnezeu sunt imuabile. Ceea ce a decis Dumnezeu va rămâne în picioare, omul neputând să schimbe acest lucru, nici prin adăugare, nici prin scădere. Este o nebunie din partea creațurilor să lupte împotriva aranjamentelor impuse de Creatorul lor. Mult mai înțelept este să-L respecte și să se supuna controlului său.

3:15 Evenimentele actuale nu sunt decât o reeditare a ceea ce s-a întâmplat anterior și nimic nu se va întâmpla în viitor ce nu s-a și întâmplat deja. Dumnezeu aranjează totul pe baza repetitivă, pentru că lucrurile să se întâmplă în cicluri. El reeducrează în actualitate trecutul și astfel istoria se repeta. Sintagma: „**Dumnezeu cere socoteala de ceea ce este trecut**” este ade-sea folosită pentru a sublinia faptul că pacatosii trebuie să dea socoteala pentru pacatele

savarsite în trecut. Desi acest lucru este, desigur, adevărat, nu aceasta e ideea care se desprinde din acest pasaj. Aici Dumnezeu este vazut în ipostaza de rechemare a evenimentelor din trecut pen-

812

**Eclesias
tul**

tru a forma înca un ciclu al istoriei. R. C. Sproul o defineste drept tema recurentei eterne. „Aici se subliniază faptul că în cadrul timpului infinit există cicluri pe-riodice în care tot ce a fost va mai fi. Drama vietii umane este o piesă cu acte care se repetă! a nesfârșit.”²³

3:16 Printre celelalte lucruri care l-au intristat pe Predicator s-au numarăt și nedreptatea și rautatea. Astfel el a descoperit strambatate în instantă, unde dreptatea ar fi trebuit să fie regula de baza, și necinste în cercurile conducătoare ale administrației, unde ar fi trebuit să fie practical neprihanirea.

3:17 Aceste inegalități ale vietii l-au facut să creată că există un timp în care Dumnezeu îi va judeca pe oameni, când nedreptatile pamantului vor fi indreptate. Solomon nu spune explicit că acest lucru se va petrece în viata de apoi, dar este un lucru de la sine înțeleș, întrucât atatea inegalități din viata aceasta raman neatinse. Concluzia să oglindescă o emotie comună din inimile oamenilor neprihaniti. Cum-secadenia și corectitudinea reclama că în viitor să existe un timp de reglare a conturilor, când cei drepti vor fi razbunati.

3:18 În ultimele versete ale capitolului 3, Predicatorul se ocupă de tema morții, pe care o vede în culori sumbre, ca una care strică tot cheful, punând capăt ambiiilor oamenilor, străduintelor și plăcerilor lor. El concepe moartea ca și când noi nu am avea o Biblie care să ne lumineze în aceasta privință.

Observați că își introduce conceptiile prin cuvintele: „**Am zis în inima mea.**” Nu se pune problema în termenii a ceea ce i-a descoperit Dumnezeu, ci cum a perceput el acest lucru în mintea sa. Este modul sau de a gandi sub soare. Prin urmare, acesta nu e un pasaj din care să putem construi o doctrină adecvată a morții și vietii de apoi. Si totusi exact asta încearcă multe culte false să facă, folosind versetele acestea în sprijinul invata-turilor lor eronate privitoare la un presupus somn al suflului și o asa-zisa anihilare a morților rai. În realitate dacă vom studia cu atenție pasajul în spate vom constata că Solomon nu a promovat nici una din aceste

conceptii.

In esenta, ceea ce spune Solomon este ca Dumnezeu TI incearca pe om prin viata scurta a acestuia pe pamant, pentru a-i arata cat de slab si de trecator este - aseme-nea animalelor. Dar afirma oare Solomon ca omul nu e mai bun decat animalele?

3:19 Nicidcum. Dimpotrivă, ideea care se desprinde este că omul nu e un animal, ci doar că, *intr-o anumita privință*, nu are nici un avantaj față de un animal. După cum animalele au parte de moarte, tot așa are parte și omul. Toate au suflare și în clipa morții acea suflare este taiață. Prin urmare, viața este la fel de împisită de conținut pentru om cum este pentru nivelele inferioare ale creației.

3:20 Toti sfarsesc în același fel: în mormant. și omul, și animalele se dau în același loc: în tarană. Ambii provin din tarană și ambii se vor întoarce în tarană. Desigur asta presupune că viața omenească să ar rezuma doar la trap. Daică noi stim că acest lucru nu este adevarat. Trupul nu este decât cortul în care trăiește persoana respectivă. Dar Solomon nu avea de unde să stie adevarul deplin al stării viitoare.

3:21 Ignoranta lui Solomon cu privire la ceea ce se întampla în clipa morții reiese cu pregnantă și din întrebarea sa: „**Cine stie dacă suflarea fiilor oamenilor se duce în sus și dacă suflarea animalului se duce în jos, în pamant?**” Aceste cuvinte nu trebuie luate la propriu, ca pe un element de doctrină. Este un mod omenesc de a gandi, de a pune întrebări, nu o certitudine divină.

Stim din Noul Testament că duhul și sufletul credinciosului se dau în prezența lui Cristos, în clipa morții (2 Cor. 5:8; Fil. 1:23) și că trupul sau se duce în mormant (Fapte 8:2). Duhul și sufletul necredinciosului se dau în Hades iar trupul sau se duce în mormant (Luca 16:22b-23). Cand va veni Cristos în vazduh, trupurile celor care au murit în credință vor fi inviate, primind o formă glorificată și fiind reunite cu duhul și sufletul lor (Fil. 3:20-21; 1 Tes. 4:16-17). Trupurile morților necredinciosi vor fi inviate la Judecata de la Marele Tron Alb, fiind reunite cu duhul și cu trupul lor, după care vor fi aruncate în iazul de foc (Apo.

20:12-14).

La o adica, animalele au si ele trup si suflet, dar nu si duh.²⁴ Nimic nu ni se spune in Biblie despre animale ca ar avea vreo viata dupa raoarte.

3:22 Din ceea ce stia despre moarte, precum si din ceea ce nu stia, Solomon a conchis ca eel mai bun lucru pe care-l poate face un om este sa se bucure de activitatile sale zilnice. Caci, la urma urmelor, asta este soarta sa in viata, drept care mult mai intelept este sa nu se puna de-a curmezisul inevitabilului. Mai degra-ba, sa caute satisfactie in acceptarea unor realitati pe care nu le poate modifica. Dar, mai presus de toate, el trebuie sa se bucure de viata asa cum i-a fost data, pentru ca nici un om nu-i poate spune ce se vaintam-pla pe pamant dupa ce el a pavasit scena.

D. Desertaciunea inegalitatilor vietii (cap. 4)

4:1 Robert Burns a spus: „Lipsa de ome-nie a omului fata de om ii face pe mi de oa-meni s5 planga!” Oamenii sensibili din toate veacurile au fost intristati la vederea **asupririi** dezlanzuite de oameni impotriva semenilor lor. Si pe Solomon acest lucru l-a chinuit. A fost tristat sa vada **lacrimile celor asupriri, puterea asupritorilor** lor si faptul ca nu s-a gasit nimeni care sa vinat ajutorul celor calcati in picioare. Privind la-crurile din aceasta perspective, se parea ca „Adevarul era de-a pururea pe esafod, ne-dreptatea vesnic intronata.” El nu vedea ca „dincolo de marele necunoscut sta Dum-nezeu in mijlocul umbrei, veghind asupra copiilor Sai.”²⁵ (Sau cum spune cantarea romaneasca: „ca dincolo de nor e-un soare mai dulce si mai stralucitor,” n.tr.)

4:2 Prin urmare, in disperarea sa, Solomon conchide ca mortii ar avea o soarta mai buna decat cea a viilor. Pentru el moartea este un fel de scapare de toate persecutiile si nedreptatile vietii. In acest punct pe Solomon nu-1 preocupa implicatiile mai profunde ale mortii - faptul ca persoana care moare in necredinta este condamnata la suferinte cu mult mai groaznice decat cea mai cumplita asuprire de care ar fi putut avea parte aici

pe pamant. Intrebarea care se punea pentru el nu era: „Exista viata dupa

moarte?" ci „Exista viata dupa na.stere?”

4:3 Cinismul lui Solomon a atins punctul eel mai de jos prin observatia ca desi mortii o due mai bine decat cei vii, cei care nu s-au nascut niciodata sunt într-o situatie mai de invidiat. Ei nu au trait niciodata si, in consecinta, nu au fost consternati sa vada asupririle ce se petrec **sub soare**. Ei nu au fost nevoid sa indure „acea cumplita batjocura a fericirii ce se numeste viata.”

4:4 Inca un lucru 1-a exasperat pe Solomon: faptul ca activitatea umana si pri-ceperea omului sunt motivate de dorinta de a-1 intrece pe semenul sau. El a vazut ca roata vietii se invarte sub forta motrice a spiritului competitiv. Dorinta de a avea haine mai frumoase, locuinta mai luxoasa -toate acestea i s-au parut atat de de? arte si de nevrednice de omul ce a fost creat dupa chipul lui Dumnezeu si dupa asemanarea Sa.

Cand Michelangelo si Rafael au primit o comanda de lucru sa-?i puna talentul lor de artiști in slujbainfrumusetarii Vaticanului, un cumplit spirit de rivalitate a izbucnit intre ei. „Desi fiecare avea lucrarea lui separata de executat, cei doi au fost atat de afectati de gelozie meat au ajuns sa nu-si mai vorbeasca.”²⁶ Unii sunt mai abili in ar-ta de a-și disimula invidia decat au fost aceste doua genii, dar aceeași atitudine de rivalitate sta la baza multora din activitatile din vremea noastră.

Un cinic din epoca contemporanii a afir-mat:, Am incercat tot ce-mi poate oferi via-ta, dar tot ce vad este ca un om incearca sa-1 depaseasca pe celalalt, sa-1 intreaca, in incercarea zadarnica de a dobandi feri-cirea.”²⁷

4:5 In contrast cu eel motivat si recom-pensat de invidie este **nebunul** - adica leneșul prostancac și stupid. El **iși incrucis-eaza mainile**, traind cu putinul de man-care pe care-1 poate dobandi fara sa se omoare cu prea multa munca. Poate ca el este mai intelept deceit semenii sai ce se spetesc fara incetare, manati de invidia -ii lacomia lor.

4:6 In timp ce cei din jurul sau gafale muncind din

rasputeri, sub imboldul competitiei, nebunul pare sa judece cam asa: **Mai bine o mana plina de odihna, decat**

amandoi pumnii plini de munca și goana după vant Sau cum a parafrat H. C. Le-upold acest text: „Mai bine să o iau usurel, chiar dacă nu ma aleg cu cine stie ce, decat sa Strang mai mult, avand insa parte s,i de toate grijile ce arlnsoti o atare preocupare.”

4:7, 8 Mai era o nebunie care 1-a exasperat pe Predicator: Incredibila inapoiere a celui ce nu are pe nimeni în viață, a celui fără fiu și fără trată, fără rude apropiate de a munci din rasputen și a strange averi. El are deja mult mai mulți bani decât î-ar trebui ca să trăiască, și totuși se istoveste zi de zi, refuzându-si ceie mai elementare conforturi și plăceri ale vietii. (E un fel de Ha-gi Tudose al nostru, n.tr.) Acestui om nu-i da prin cap să se întrebe: „**Pentru cine trudesc eu și-mi lipsesc sufletul de plăceri?**” Charles Bridges, în comentariul său expozițiv, spune: „Avarul - ce bine î se potrivește numele! - nenorocitul sclav al mamonei, cef ce a Tmbatranit în mizeria lui, strangand cu amandouă mainile, adunând banut cu banut!” Numele său este miser (eng. avar, mizer) și în mare mizerie zace, după cum îl este numele. Ce mare deșertăciune! Ce nenorocit trebuie să fie eel ce trăieste astfel! - își spune Solomon!

Negresit Samuel Johnson a avut dreptate când a afirmat: „Poftadupa aur-lipsita de orice simtire, de orice remuscare - este coruptia suprema a omului degenerat.”

4:9 Traiul solitar al zgârcitului îl face pe Solomon să evidențieze avantajele parteneriatului și ale partăsiei. În sprîjinul tezei sale, Solomon recurge la patru ilustrații. Mai întai, doi lucratori sunt mai buni decât unul, deoarece prin cooperare ei pot produce mai mult și mai eficient.

4:10 De asemenea, dacă se produce un accident la iocul de munca, unul poate să-l ajute pe celalalt. Dar văd că eel care cade de pe scara cand nu e nimeni langa el sa-l ajute!

4:11 Doi în pat pe o noapte friguroasă sunt mai buni decât unul deoarece se tincalzesc unul pe altul. Am putea, desigur, încerca să subrezim acest

argument. aratand că de supărator este partenerul cu picioarele reci sau eel care trage toată pușcăra pe el sau căldura superior reglată pe care o degaja o patura electrică. Dar adevarul

ramane ca exista plăceri și beneficii daruii de prietenie și de relațiile sociale pe care nu le pot cunoaște cei ce trăiesc în izolare.

4:12 A treia ilustrație are de a face cu protecția fata de atacuri. Adesea un hot poate învinge o victimă, dar doi oameni se pot impotrivi mai bine unui atacant.

In fine, funia Tmpletita în trei este mai puternica decat funia Tmpletita în două sau cea cu un singur fir. De fapt, trei fire incomplete sunt de trei ori mai puternice decat cele trei fire separate.

4:13-16 Nebunile și desertaciunile vietii nu se rezumă doar la saraci, ci și găsesc chiar printre cei din palatele regale. Solomon descrie un rege care a învins sara-cia și a reusit să iasa din închisoare, reusind să ocupe tronul. Totuși acum, la batranete, a devenit un reg în caraminte.

Carenu vrcasa ascultă de sfetnicii sai. Mai bine ar fi că tronul să fie ocupat de un tanar care se lasă invitat, chiar dacă acesta e sarac. Solomon s-a gândit la toți oamenii care sunt supuși regelui și la cei care ocupă locul numarui doi, fiind gata să urmeze la tron. Multimi de oameni se răiază sub flamura acesteia, pentru că să-au saturat de batranul dregător și pentru că doresc o schimbare sperând că vor avea parte de o administrație mai bună. Dar și cei care vin după aceea nu vor fi multumiti de el.

Aceasta instabilitate și dorința după nou l-a facut pe Solomon să-si dea seama că pana să cieie mai mari onoruri ale lumii sunt tot o deșertare. și ele sunt o goana după vant.

f. Deserțiunea religiei populare 51 a domeniului politic (5:1-9)

Omul este din instinct o ființă religioasă, dar acest lucru nu este neapărat bun în sine. De fapt, poate fi chiar foarte rău. Însă și religiozitatea să poate să-i orbească, să nu vada nevoie să dețină ntuire, pe care Dumnezeu îl îndamă dar, prin har. În plus, religia omului este uneori doar o saradă, un spectacol exterior fără nici o realitate interioară.

Deșertarea se poate străccura în viața religioasă în fel de mult ca în oricare altă sfere, ba chiar mai mult. Prin urmare, în capitolul 5, Solomon oferă sfaturi menite să

previna aparitia formalismului, a formelor exterioare rigide Tn relatiile cu Creatorul.

5:1 Mai intai el Ti sfatuieste pe oameni sa-si pazneasca piciorul cand intra m casa lui Dumnezeu. Desi aceste cuvinte se refera probabil la reverenta in general, ni se ex-plicS Tnsa ca aici inseamna necesitatea de a fi dispusi mai degraba sa Tnvatam, decat sa deschidem gura, rostind cuvinte pripite. Promisiunile facute in pripa sunt jertfa ne-bunilor. Oamenii nechibzuiti fac promisiuni pripite fara sa realizeze ca acestea constituie o forma a raului.

5:2 Inchinatorii trebuie sa evite nesabuinta si pripeala Tn rugaciuni, Tn promisiuni sau Tn declarabile de devotiune fata de Dumnezeu. Prezenta Celui Atotpu-ternic ar trebui sa-1 determine pe om sa ia seama ca sta pe teren sfant si ca nu poate sa dea drumul la vorbe cum Ti ies din gura. Faptul ca Dumnezeu este infinit mai presus de om, cum cerul este cu mult mai presus de pamant, ar trebui s&1 Tnverte pe om sa-si puna frau gurii sale cand se apropie de El.

5:3 Dupa cum o minte hiperactiva ade-sea da nastere la vise ciudate, lot asa o gura ■ hiperactiva produce un torrent de cuvinte nesabuiente, chiar si Tn rugaciune. De la Alexander Pope ne-aramas urmatorul citat: „Cuvintele sunt ca frunzele. Acolo unde ele abunda, putina roada de [bun] simt se as-cunde.”

Solomon nu a conceput verselul 3 ca pe o explicate stiintifica bine formulata a originii visurilor, ci, mai degraba a dorit sa scoatam evidenta ceea ce i s-a parut lui a fi conexiunea dintre o stare mult prea activa a mintii Tn tim-pul zilei si visurile agitate din u'mpul noptii.

5:4 In chestiunea juramintelor facute lui Dumnezeu, daca dorim sa fim cinstiti, atunci se impune sa le aducem la Tndeplinire cat mai curand. Lui Dumnezeu nu-I sunt de nici un folos cei care fac tot felul de promisiuni Tn gura mare, dar apoi refuza sa le transpuna Tn practica. **„De aceea, implineste juramantul pe care 1-ai facut!”**

5:5 Daca nu ai de gand sa-ti Tmplinesti juramantul, nu-1 fa de la bun Tnceput!

Ce bine cunostea Predicatorul propen-siunea omului de a Tncheia un targ cu Dumnezeu cand este prins la stramtoare, cand e disperat: „Doamne, daca ma scoti din acest

necaz, Te voi sluji Tn veci." Pentru ca apoi, cand Domnul !-a scapat, sa uite, de obicei. sa-si Tmplineasca juramantul.

Chiar Tn momentele de Tnaltare spirituale, este usor sa facem un juramant de consacrare, de celibat sau de saracie sau ceva asemanator. in multe cazuri, cum este eel al celibatului, ar fi fost mai bine sa nu se faca nici un juramant. Negresit juramantul casniciei este ralificat cu si nu poate fi calcat fara grave consecinte. Juramintele facute Tnaintea convertirii trebuie de asemenea Tmplinile, cu exceptia cazunilor Tn care o atare Tmplinii-e ar fi contrara Cuvantului lui Dumnezeu.

5:6 Prin urmare, regula generala este sa nu-i Tngadui gurii sa te ducam pacat, prin ju-raminte neTmplinile. Si nu Tncerca sa te scuzi Tnaintea solului lui Dumnezeu, spunand ca a fost o greseala, ca nu ai vorbit serios. Sa nu crezi nici aceea ca a-I aduce Tn mod mecanic o jertfa ar putea ispasi calcarea din neglijenta ajuramintelor.

Prin **solul lui Dumnezeu** se poate Tntelege preotul, Tntrucat lui trbuia sa i se mar-turiseasca pacalul Tncalcarii juramaniului (Lev. 5:4-6). Dar asta presupune o cunoastere a Iegii mozaice, pe cand ceea ce spune Solomon aici este Tn afara religiei revelate. In consecinta, eel mai indicat ar fi sa consideram ca el se refera la oricine slujeste ca reprezentant al lui **Dumnezeu**.

Ideea de baza este ca Dumnezeu este din cale-afara de nemultumit de lipsa de sincritate Tn vorbirea noastră. Prin urmare, de ce sa spui lucruri care in mod sigur II vor supara? In mod inevitabil, asta II va face sa ob-strunctioneze, sa zadarniceasca si sa distruga tot ce vei Tncerca sa realizezi.

5:7 Dupa cum In multimea de visuri e-xista multa irealitate, tot asa Tn cuvantul spuse pe negandite exista desertaciune si ru-ina. Ceea ce trebuie facut, ne sfatuieste Solomon, este sa ne temem de Dumnezeu. Dar asta nu Tnseamna o Tncredere plina de iubire Tn Iehova, ci groaza de a-L supara pe Ccl Atotputernic. G. Campbell Morgan ne am-inteste ca aceasta e frica unui sclav, nu a unui fiu. Daca nu remarcam acest lucru, vom sfarsi prin a-i da credit lui Solomon pentru o mai mare patrundere spirituale decat se

poate Tn-trevedea aici.

5:8 In continuare Solomon revinc la lema

asupririi celor saraci si a pervertirii drep-tatii. El ne sfatuieste sa nu cedam ispitei de a cadea in disperare totala cand vedem aceste reale comise Tntr-o provincie. La urma urmeior, exista o ierarhie in structura de administrate si cei aflati Tn pozitii de conducere Tsi urmaresc subordonatii cu ochi de vultur.

Asa sa fie? Tare mi-e teama ca de multe ori sistemul de „checks and balances” (de controale si contraponderi, n.tr.) nu functioneaza totdeauna cum ar trebui si ca la fiecare nivel birocratic se petrec lucruri necurate, se da si se primeste mita.

Singura satisfactie pe care o au oamenii neprihaniti este cunostinta ca Dumnezeu este mai presus de cele mai sus-puse autoritati si ca El va avea grija ca toate conturile sa fie reglate Tntr-o zi. Dar e putin probabil ca la asta se refera Solomon aici.

5:9 Versetul 9 este unul din cele mai obscure versete din cartea Eclesiastul, datorita dificultatilor de inteleghere a textului ebraic original, a?a cum reiese din marea varietate de traduceri diferite ale sale:

JND: Mai mult, pamantuf este de folos in toate privintele: regeie (insusi) de-pinde de ogor.

NASB: La urma urmeior, un rege care-sj cultiva ogorul este un avantaj pentru pamant.

TEV: Chiar si un rege depinde de recolta.

NKJV: **Mai mult, profitul pamantului este pentru toti; chiar regeie este servit din roadele ogorului.**

Ideeza generala pare a fi ca pana si oficialul eel mai mult depinde de roadele pamantului si, prin extensie, de providenta lui Dumnezeu. Toti dau socoteala lui Dumnezeu.

F. Desertaciunea bogatiilor trecatoare

(5:10-6:12)

5:10 Oamenii care dispun de bani nu sunt niciodata multumiti, ci mereu vor sa aiba tot mai multi. Bogatiile nu aduc Tm-pliniri. Profiturile, dividendele, platile rezultate din dobanzi si castigurile capitale

trezesc ?n oameni dorinta de a acumula si mai multe bogatii. Dar Tn toate acestea este multa desertaciune.

5:11 Cand cresc averile cuiva, se pare ca sporesc corespunzator si parazitii care tra-iesc de pe urma bogatiilor sale, lie ca e vorba de consultant! de management, consilieri pentru impozite, contabili, avocati. perso-nalul angajat la sediul celui bogat sau rudeie care doresc sa se mfrunte din acest balsug.

Un om nu poate purta decat un costum o data, iar cantitatea de alimente pc care o poate consuma Tntr-o zi este si ea limitata. Prin urmare, principalul beneficiu al bogatiilor sale este ca poate sa-si priveasca conturile bancare, actiunile si obligatiunile financiare. spunand alaturi de ceilalți bogati nechibzuiti; „Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihneste-te, mananca, bea și tnvsele^te-te!” (Luca 12:19).

5:12 Cand vine vorba de somn. munci-torul este Tn avantaj, putand sa doarnia mult mai bine. Fie ca a mancat din balsug. fie ca a luat doar o gustare. el se poate odihni tara grija. De cealalta parte a orasului, bogatul nu poate dormi, fiind muncit de grijuri legate de bursa, de peri-colul de a fi pradat sau de delapidari. El trebuie sa ia tot felul de medicamente care sa-i calmeze nervii de la stomac.

5:13 Solomon a vazut ca stocarea bogatiilor atrage dupa sine consecinle dezastruoase. lata un om care avea rezerve imense de bogatii, dar Tn loc sa le foloseasca Tn scopuri constructive, le-a tinut numai pentru el.

5:14 Dintr-o data a intervenit o marc calamitate, cum ar fi caderea bursei, si toti banii sai au disparut. Desi omul respectiv avea un fiu, n-a putut sa-i lase nici o avere, caci devenise falit.

5:15 Cu mana goala venise din pante-cele mamei sale si cu mana goala se Tn-torcea Tn taranii. in povida tuturor banilor pecarereusise sa-i strangaTn timpul vielii. iata ca acum moarc sarac de-a binelca.

Cecil Rhodes a petrecut multi ani ex-ploatand resursele naturale ale Africii de Sud. Pe patul de moarte, iata ce a afirmat. plin de cainta:

Multe am dobândit Tn Africa. Am diamante,

aur și terenuri de pământ, dar acum pe toate trebuie să le las în urma mea. Nici un lucru din cele pe care le-am agonisit nu-l pot lua cu mine. Nu am căutat comorile veșnice. Prin urmare, acum nu mai am absolut nimic.²⁸

5:16 Solomon spune că acesta este un marerau-ogroaznicacalamitate. Banii ar fi putut fi folositi în scopuri utile, ce ar fi adus mult bine, timpândelungat. Lata însă și el pleaca din lumea aceasta gol, cum venise, neavând cu ce să se laude pentru toată munca sa. A muncit pentru vănt.

5:17 Tragedia este și mai mare prin faptul că ultimele zile ale acestui om sunt pline de durere, suferință, boala și manie. Viata sa a fost ca un revers al Cenusaresei - de la bogatii la zdrențe.

Desigur, într-un sens, orice om care moare lasă în urma total. Dar aici Predica-torul pare să scoată în evidență nebunia de a aduna bani, cănd ar putea să-i folosească în scopuri utile, pentru că apoi să-i piarda pe toți iar la urma sa nu se aleaga cu nimic după o viata de trudă.

5:18 Prin urmăre, cea mai bună strategic este să te bucuri de activitățile comune ale vietii cotidiene - să mananci, să bei și să muncești. Apoi, indiferent ce se va întâmpla, nimic nu-ți poate răpi una din plăcerile pe care deja le-ai gustat. Chiar în cele mai bune condiții, viața este foarte scurtă; asadar de ce să nu te bucuri de viața, cătămai ai?

5:19 Solomon consideră că este o situație ideală când Dumnezeu îți daruiește omului avere și bogatii și, în același timp, îți dă și capacitatea de a se bucura de ele, de a fi multumit cu soarta sa în viață și de a putea aprecia munca sa. Aceasta combinație de imprejurări este un **dar de la Dumnezeu** sau cum am putea spune noi: „asta da viață!”

5:20 Un asemenea om nu mai deplinește scurtimdea vietii sau tragediile și inegalitățile ei, deoarece Dumnezeu îți tine mintea ocupată cu bucuria actualelor circumstanțe.

6:1,2 Există o cruda ironie în viață, cei care apăsa din greu pe oameni. Este vorba de omul

caruia Dumnezeu i-a daruit tot ce-si poate dori înima lui pe planul averilor și al

bogatiilor, Tmpreuna cu onoare, dar, din nefericire, Dumnezeu nu-i da si capacitatea de a se bucura de aceste lucruri. Observati ca Solomon nu-L blameaza pe Dumnezeu pentru faptul ca 1-a depoziat de capacitatea de a se bucura de bogatiile sale.

Apoi o moarte prematura lă vaduvescă pe om de capacitatea de a se bucura de bogatiile sale. El lasă toate bunurile sale unui strain, iar nu fiului sau ori unei rude apropiate. Desigur toate acestea fac ca viața să pară lipsită de sens sau o maladie malignă.

6:3 Chiar dacă un om are familie numeroasă și trăieste până la adânci batraneti, aceste îndurări supreme de la Dumnezeu nu înseamnă nimic dacă nu se poate bucura de viață sau dacă nu are parte de o înmormantare cum se cuvine la sfârșit. De fapt, un copil nascut mort este mai de invidiat decât el.

6:4 Nașterea prematura vine **în dezertaciune și se duce în intuneric** sau anonimitate. Numele sau este acoperit de obscuritatea celui care nu s-a nascut niciodată și încă nu amurit.

6:5 Desi un copil nascut mort nu vede niciodată **soarele** și nu stie nimic, totuși el se bucura de mai multă odihnă decât cel zgărcit. El nu trăiește experiența groaznicelor perversități ale vietii.

6:6 Chiar dacă zgărcitul ar trăi de două ori o mie de ani, ce rost ar avea dacă el nu-a reușit să se bucură de lucrurile vietii? De fapt el împartășește aceeași soartă ca și copilul nascut mort în sensul că ambii se coboară în mormant.

6:7 Motivul principal pentru care muncestă omul este că să cumpere hrana pentru el și pentru familia sa. Ciudat este însă că el nu este niciodată mulțumit. Cu cat create venitul său, cu atât cresc și dorințele sale. și astfel mulțumirea devine pentru el o fata morgana.

6:8 și iată cum, în aceasta căutare zadarnică, înțeleptul nu are nici un avantaj asupra nebunului. și chiar dacă un sarac ar ști cum să facă fata vietii mai bine decât restul oamenilor, el nu e cu nimic mai avantajat.

6:9 Mult mai bine este să te mulțumescă

cu mancarea ce ti se pune inainte, decat sa poftes, ti mereu ceva mai bun. Aceasta pofta de a avea totdeauna mai mult este de asemenea o goana dupa vant. Dupa cum a spus Leupold, este ca „alergarea pofticio-sului de la un lucru la altul, intr-o cautare febrila dupa adevarata satisfactie.”²⁹

6:10,11 Indiferent ce este omul, bogat sau sarac, intelept sau nebun, batrân sau tanar, deja i s-a dat numele de om. Aici *om* traduce termenul ebraic *adorn*, însemnând „lut rosu.” Cum poate lutul să se certe cu Creatorul?

6:12 Realitatea simplă, conform Predicatorului, este că nimeni nu stie ce e mai bine pentru el în aceasta viață desarta a umbrelor. Să iată nimeni nu stie ce se va întâmpla pe pamant după plecarea să înveșnicie.

in. SFATURI PENTRU VIATA SUB SOARE (7:1-12:8)

A. Binele și „mai binele” sub soare (cap. 7)

7:1 Nota trista de la sfârșitul capitolului 6 a fost că omul nu poate stabili ce este mai bun pentru el sub soare. Dar Solomon are totuși cîstea idei privitoare la câteva lucruri care sunt bune și altele care sunt mai bune. Aceasta este tema capitolului 7. De fapt, cu-vînturile *bun* și *mai bun* luate împreună apar aici cu o frecvență mai mare decât în oricare alt capitol din VT.

Predicatorul spune că **ziua morții** este mai bună decât **ziua năsterii**. Este una din acele afirmații care ne pune pe gînduri. Este ea oare o axioma generală” sau Solomon s-a referit aici doar la un om cu anumite bune? Când se aplică la credințelor adevarate, observația este, în fapt, adevarată. Dar nu poate să fie adevarată și în cazul celor care mor cu pacatele nemar-turisite și neierțate.

7:2 În continuare Solomon decide că este mai bine să te duci într-o casă de jale (la o înmormantare), decât să te indopi la un banchet. Moartea este **sfârșitul tuturor oamenilor** și cand suntem confruntați cu ea în cazul altora,

facem dintr-o dată bilanțul și ne gîndim la propria noastră plecare spre cele vesnice.

Fiecare persoana cu scaun la cap trebuie sa tina seama de realitatea mortii si sa posede o filozofie de viata care sa-i permita sa TNfrunte acea clipa inevitabila cu seninatate. Evanghelia ne vorbeste despre Mantuitorul, care, prin intermediu mortii, I-a nimicit pe cel ce are puterea mortii, adica pe diavolul, si care ti izvabe\$te pe toti cei care, prin frica de moarte, sunt toata viata tinuti in robie (Ev. 2:14-15).

7:3 Un alt lucru superior: **intristarea este mai buna decat rasul.** Predicatorul era convins cS seriozitatea face mai mult decSt usuratarea, intrucat cea dintai acu-tizeaza mintea, ajut^nd-o sa se ocupe de marile probleme ale vietii, pe cand frivoli-tatea duce la risipa de timp, Tmpiedicandu-i pe oameni sa trateze lucrurile cu adevarat importante din viata.

M-am plimbat o mila cu
Placerea; Pe drum, ea o
clipă nu tacu: Dar după
toate cele spuse, Sunt eu
oare mai Intelept?

M-am plimbat o mila cu
intristarea; Si tot drumul ea
o vorba nu sufla; Dar vai, ce
Tnvataminte scumpe fmi fu
dat s& primesc de la ea!

-Robert Browning
Hamilton

Caci prin intristarea fetei inima se face mai buna. Este unul din paradoxurile vietii faptul ca bucuria coabiteaza cu intristarea. Chiar filosofi pagani au atribuit calitati terapeutice suferintei si intristarrii. Dar daca acest principiu este doar in parte valabil pentru necredincios, el este glorios de adevarat in cazul copilului lui Dumnezeu. Intristarile si suferintele de aici sunt mijlocul prin care se dezvolta harurile in viata sa. Ele il ajuta sa aprecieze cu adevarat ochii suferintele lui Cristos si sa ii poata mSngaia pe altii cand tree prin incercari similare. In plus, ele sunt o arvuna a slavei viitoare (Ro. 8:17).

7:4 Mintea unei persoane **intelepte** isi pastreaza echilibrul si seninatatea TN prezenata mortii. Un astfel de om poate sa faca fata intristarrii si presiunii, deoarece are

radacinile adanc infipte.
Nebunii nu pot rezista insa in fata unor crize de pro-

portii. El Tncearca sa acopere sunetele vietii cu ras si veselie. El evita contactul cu spitalul si cu morga deoarece resursele lor superficiale nu-i doteaza cu taria necesara pentru a ramane In picioare cand sunt con-fruntati cu presiunile vietii.

7:5 Mai este si altceva care este *mai bun*. „**Mai bine sa asculti mustrarea inteleptului decat sa asculti cantecul celor fara minte.**” Critica constructiva instruieste, corecteaza si previne. Veselia desarta a nebunilor nu realizeaza nimic de valoare perena.

7:6 „**Caci rSsul celor fara minte este ca paraitul spinilor sub caldare**” -adica se da in spectacol si face mult zgomot, dar e neproductiv. Spinii arzand pot parai sau sari, dar nu constituie un bun combustibil. Se emana putina caldura si focul se stinge repede. Este un zgomot fara eficienta, spuma fara substantia.

7:7 Chiar si o persoana Tnteleapta actioneaza **nechibzuit** cand devine un opresor Insulator. El devine ahiat nebun dupa putere, pierzandu-si simtul echili-brului si al retinerii. Si toti cei ce se com-plac in corruptie si escrocherie nu fac altceva decat sa-și corupa propriile minti. Odata ce accepta spaga, Tsii pierd capacitatea de a judeca nepartinator.

7:8 Lui Solomon i se pare ca „**mai bun este sfarsitul unui lucru decat inceputul lui.**” Probabil ca se g&ndeste la extraordinara inertie care trebuie adesea Invinsa pentru a Tncepe un proiect si la truda si disciplina de care e nevoie In fazele ei initiate. Apoi, prin contrast, exista simbol realizarii s.i satisfactiei care li Insoteste implinirea.

Dar nu-ti trebuie multa intuitie pentru a realiza ca regula nu se respecta totdeauna. Sfarsitul faptelor *neprihanite* este mai bun decat Inceputul, dar sfarsitul pacatu-lui este mai rau. Ultimele zile ale lui Iov au fost **mai bune decat inceputul** vietii lui (Iov 42:12), dar sfarsitul celor rai este inimaginabil de groaznic (Evrei 10:31).

Predicatorul s-a aflat pe teren

mai sigur c&nd a zis: „mai bine **eel rabdator in duhul sau decat eel mandru in duhul** sau.” Rabdarea este o virtute atragatoare, in timp ce mandria este pacatul originar.

Rabdarea II face pe om potrivit pentru a beneficia de aprobarea lui Dumnezeu (Ro. 5:4), In timp ce mandria TI face numai bun pentru nimicire (Pro. 16:18).

7:9 Mai departe, suntem avertizati Impotriva tendintei de a scapa haturile din maini, adica a ne enerva. Lipsa stapanirii de sine dezvaluie o evidenta slabiciune de caracter. Cineva spunea ca poti cantari un om dupa greutalea care trebuie sa-l apese ca sa-si piarda cumpatul. Si daca tinem supararea, nutrind resentimente, ne dam In vileag, prezentandu-ne ca **nebuni**. Oamenii intelectualni nu-si strica vietile printr-o comportare atat de nesabuita.

7:10 O alta activitate nechibzuita este sa traiesti In trecut. Cand li tot dam In continuu cu „vremurile bune de alta data” si am dori sa se Intoarca, fiindca, spunem noi, au fost atat de minunate - ei bine, atunci traim Intr-o lume ireala. Mai bine sa Infruntam conditiile asa cum sunt si sa traim victoriosi In pofida lor. Mai bine sa aprinzi o lumanare decat sa blestemi Intunericul.

7:11 Gandul lui Solomon cu privire la **intelepciune** si **mostenire** poate fi Inteles in mai multe feluri. Mai Tntai, „**intelepciunea pretuieste cat o mostenire**” sau cum se spune In versiunile NKJV; Si NASB: **intelepciunea este buna cu o mostenire**; adica ea TI Invredniceste pe beneficiar sa-si administreze mostenirea cu atentie. In al doilea rand, Tntelepciunea este buna ca o mostenire; daca cineva ar putea alege doar o singura mostenire, Tntelepciunea ar fi o alegere buna. In al treilea rand, Tntelepciunea este **la fel de buna** ca o mostenire; este o sursa de castig. De asemenea, este un avantaj pentru „**cei ce vad soarele**”, adica pentru cei care traiesc pe pamant. Cum se realizeaza acest lucru ni se explicata versetul 12.

7:12 **Intelepciunea** se aseama cu banii prin faptul ca si un element, si altul ofera o oarecare protectie. Cu banii, omul se poate asigura Tmpotriva pierderilor fizice si financiare, In timp ce **intelepciunea** ofera protectie suplimentara in fata pericolelor de natura morala si

spirituals. De aceea Tntelepciunea este superioara; ea pastreaza vietile posesorilor ei,

820

**Eciesias
tuI**

nu doar averile lor.

Cand ne amintim ca Cristos este intelepciunea lui Dumnezeu si ca cei care-L gasesc pe El gasesc viata, atunci realizam infinita superioritate a Tntelepciunii. in El sunt ascunse toate comorile Tntelepciunii si cunoasterii (Col. 2:3).

7:13 Un lucru pe care o persoana Inte-leapta II va face este sa ia in considerare controlul suveran al lui Dumnezeu asupra tuturor chestiunilor. „**Cine poate sa indrepte** un lucru, daca **EI** 1-a facut **stramb?**” Cu alte cuvinte, cine ar reusi Tn Tncercarea de a contramanda vointa Lui? Decretele Lui sunt imuabile si nesupuse manipulator omenesti.

7:14 In felul Tn care a randuit vietile noastre, Dumnezeu a gasit de cuviinta sa Tngaduie vremuri de prosperitate si vremuri de strlimtorare. Cand vine prospereitatea, ar trebui sa ne bucuram si sa profitam de ea. in **ziua nenorocirii**, trebuie sa realizam ca Dumnezeu trimit si binele si raul, fericirea si necazul, asa meat omul nu stie ce urmeaza sa se Tntample In viitor. Asta poate fi atat un semn al Tndurarii"Sale, cat si o frustrare.

Aici s-ar putea sa avem si gSndul potrivit caruia Dumnezeu amesteca binele si raul, pentru ca oamenii sa nu poata sa-l baga de vina.

in oricare caz, concluziile sunt Tn mod distinct subsolare. Ele nu se ridică dea-supra carnii si sangelui.

7:15 Avem o expresie „Acum am vazut totul" cSnd asistam la situatii neasteptate, paradoxale, la surprise cu totul si cu totul iesite din comun. Aceasta pare sa fie sensul celor spuse de Solomon aici. in cursul vietii lui desarte, el a vazut toate felurile de contradictii. El a vazut oameni drepti murind Tn tinerete si pe cei rai ajungand la batranete.

7:16 Deoarece Predicatorul n-a putut depista o relatie fixa Tntre neprihanire si binecuvantare pe de o parte si pacat si pedeapsa, pe de alta parte, el a decis ca cea mai buna politica este sa evite extremele. Aceasta concluzie superficiala si nebiblica e cunoscuta sub denumirea de

„calea de mijloc" sau *aurea mediocritas*.

Prin evitarea neprihanirii extreme si a

Tntelepciunii excesive, omul poate scapa de nimicire prematura. Dar aceasta concluzie este, desigur, falsa! Standardul lui Dumnezeu pentru copiii Sai este ca ei sa nu pacatuiasca (1 Ioan 2:1). Iar garantia pe care le-o da El copiilor Sai este ca sunt nemuritori pana cand Tsi vor fi mcheial lucrarea.

7:17 Celalalt pericol, dupa parerea lui Solomon, era rautatea extrema. Omul nesabuit poate fi rapus si inainte de ter-men. Prin urmare, calea de mijloc este idealul spre care ar trebui sa tindem, spune Predicatorul.

Este clar ca acestea sunt rationamente omenesti, nu revelatii divine. Dumnezeu nu poate trece cu vederea pacatul sub nici o forma. Standard Lui este Tntotdeauna perfectiunea.

7:18 Conform Predicatorului, cea mai buna politica este sa Tnteligi acest fapt -soarta mortii premature a celui exagerat de neprihanit - si sa nu lasi sa-ti scape nici opusul - autodistrugerea celui nesabuit. Cei ce se teme de Dumnezeu (alegand calea de mijloc) va scapa de ambele pericole.

Acest sfat II pune, Tn mod eronat, pe Dumnezeu Tntr-o pozitie de moderatie fata de pacat si faradelege. Dar statu! a derivat din observatiile pe care le-a facut Solomon sub soare. Daca scapam acest lucru din vedere, vom ramane perplec\$ti Tn fata unei atari filosofii de o evidenta tenta lumeasca.

7:19 Solomon crede ca Tntefepciunea ofera mai multa putere si protectie unui om decat ofera zece conducatori unei cetati, ceea ce Tnseamna cfl Tntelepciunea este mai mare decat forta armelor. Dumnezeu nu e neaparat de partea celor mai mari batalioane.

7:20 Faptul cS acest verset Tncepe cu **fiindca** demonstreaza ca este vital legat de cuvintele precedente. Dar, care este legatura? Legatura este ca toti avem nevoie de beneficiile Tntelepciunii pe care ne-a prezentat-o pana acum Predicatorul, fiindca toti suntem imperfecti. Nu este nici unui care sa fie absolut neprihanit Tn el Tnsusi, care sa fac& binele tot timpul si care sa nu pacatuiasca

niciodata.

In general se crede ca versetul 20 ar propovadui universalitatea pacatului si aceasta aplicatie este legitima. Dar In con-textul sau, scrie Leupold, versetul ne spune de ce avem nevoie de o alianta mai consistent! cu acel gen de Intelepciune ce tocmai ni s-a prezentat.³⁰

7:21 Un sentiment sanatos al propriei noastre imperfectiuni ne va ajuta sa primim criticele fara sa ne poticnim. Daca auzim un slujitor blestemandu-ne, desi ne este mult inferior pe scara sociala, ne putem intotdeauna bucura ca nu ne cunoaste mai bine, fiindca atunci ar avea mai multe de blestemat!

Cand Simei 1-a blestemat pe David, Abisai a vrut sa-i taie capul, dar replica lui David a lasat sa se intreaga ca blestemele proferate de Simei nu erau intru totul neintemeiate (2 Sam. 16:5-14).

7:22 Si sa nu uitam niciodata ca si noi am fost vinovati de acelasi lucru. De multe ori i-am blestemat si noi pe altii in inima noastra. De aceea, nu prea ne putem astepta ca altii sa fie perfecti cand noi suntem atat de departe de perfectiune.

Aceasta este una din frustrarile unui perfectionist. El vrea ca totul si toti din jurul lui sa fie perfecti, dar traieste intr-o lume a imperfectiunii si nici el insusi nu poate atinge telul stabilit pentru altii.

7:23 Predicatorul a facut uz de extra-ordinara sa Intelepciune pentru a analiza toate comportamentele vietii. El a vrut sa fie suficient de intelect pentru a dezlega toate tainele si a descalci toate Tncurcaturile. Dar pentru ca facea toate aceste cercetari desparfit de Dumnezeu, el a constatat ca i-au scapat raspunsurile supreme. Fara o revelatie speciala, viata ramane o enigma de nedezlegat.

7:24 Explicable lucrurilor asa cum exista ele sunt indepartate, inaccesibile si extrem de adanci. Lumea este plina de enigme. Taramul necunoscutului ramane neexplorat. Suntem framantati de taine si intrebari fara raspuns.

7:25 In pofida esecului sau de a gasi raspunsuri, Solomon a cautat cu Infrigu-rare si

perseverenta o Intelepciune superioara si rezolvarea ecuatiei umane. El a

dorit sa Tnteleaga **rautatea prostiei, chiar a nechibzuintei si nebuniei**, adica, de ce se dedau oamenii la desfrau si rusine.

7:26 In acest sens, el s-a gandit mai ales la o femeie ușoara sau o prostituata - o femeie a carei influenta este mai amara decat moartea. Mintea ei este plina de siretlicuri prin care sa momeasca barbatii, iar cei prinsi Tn mrejele ei sunt legati ca-n lanturi. Orice om a carui dorinta este sa-l fie pe plac lui Dumnezeu va scapa de cursele ei, dar eel ce se joaca cu pacatul va da negresit de ea si va fi prins Tn mrejele ei.

Este foarte posibil cafemeia de aici sa fie un tip al lumii sau al Tntelepciuilumii (Col. 2:8; lac. 3:15).

7:27, 28 Versetele 27-29 par sa exprime dezamagirea generala resimtita de Solomon fata de semenii sai, adica celelalte finite umane. Ori de cate ori facea cunoastinta, cu cineva, avea mari sperante, dar dupa ce ajungea sa cunoasca mai bine persoana respectiva, sperantele ii erau spulberate. Nimeni nu se ridica la Inaltimea idealului sau, nici unul nu era pe masura asteptarilor sale. Poate ca Tntal-nea o persoana atragatoare si se gandea. *Trebuie sa cunosc persoana respectiva mai indeaproape. As dori set clddesc o prietenie mai intima cu ea.* Dar cu cat ajungea s-o cunoasca mai bine pe aceasta cunoastinta, cu atat mai deziluzionat era. El a constatat ca nu exista nici un strain ■ perfect si ca, dupa cum spune proverbul englez, *Familiarity breeds contempt* (sau cum am spune pe romaneste: „Daca-i dai nas lui Ivan ti se suie pe divan” n,tr.).

Solomon a decis sa faca totalul prietenilor Tn care a gasit o oarecare masura de satisfactie reala si sperante Tmplinite. Dintre toti oamenii pe care i-a cunoscut, pe ca^i i-a considerat ca adevarati „frali de cruce”?

De nenumarate ori a cautat persoana desavarșita, dar n-a gasit nici una. Toti cei pe care i-a cunoscut aveau cusururi si slabiciuni de caracter.

Tot ce a descoperit a fost ca oamenii buni se Tntalnesc rar iar femeile bune și mai rar. A gasit un om Intre o mie cai'e sa se

apropie de idealul sau, adica un barbat loial, pe care sa te poti bizui - un prieten

altruist.

Dar n-a gasit nici o femeie la o mie care sa-l impresioneze ca o candidata cat de cat apropiata de idealul sau de excelenta. N-a gasit nici o femeie Tntre toate acestea. O atare izbucnire de sovinism barbatesc si prejudecata fata de femei ne este cu neputinta de Tnteles sj inadmisibil, ba chiar insultator, celor din vremea noastră, dar asta se datoreaza faptului ca sistemul nostru de valori se Tntemeiaza pe principii creatine. In schimb pentru evreul ortodox nu ar fi deloc o expresie socanta. in definitiv, el multumeste zilnic lui Dumnezeu ca nu s-a nascut femeie! Totodata afirmatia lui Solomon nu ar fi deloc ţocanta pentru unii barbati apartinand altor culturi, in cadrul carora femeile sunt privite ca simple obiecte, tratate ca sclavi si considerate proprietate.

Comentatorii se dedau aici la tot felul de exhibitii si jonglerii de interpretare, cu scopul de a mai Tndulci nitel efectul taietor al asprelor cuvinte rostite de Solomon in acest punct. Dar oricat de bineintentionate ar fi eforturile lor, rezultatul este sortit esecului. Faptul ramane ca Predicatorul a vrut sa spune exact ceea ce a spus! Iar con-cluzia sa e Tmpartasita si azi de atatia bar-bad din toate lumea, a caror conceptie este fireasca si marginita doar la lumea actuala.

Conceptia lui Solomon despre femei a fost groaznic de unilaterala. G. Campbell Morgan a oferit o opinie mai echilibrata cand a spus:

Influenza femeilor este cat se poate de decisiva fie in bine, fie in rau. Am auzit odata unu! din cei mai fini observatori afirmand ca nici o miscare important^ de ridicare a nivelului omenirii n-a fost generate in istoria omenirii fara contributia influenta a femeii. Daca o eva-luare atat de superlativa poate fi sustinuta cu dovezi reale ramane de vazut. Insa eu cred ca exista un s^mbure de adevar in aceasta afir-matie. Totusi la fel de adevarata este si afirmatia ca femeile au jucat un rol fnfiorator de mare Tn comperca omenirii. Czind femeile unei natiuni au un caracter nobil, viata acelei natiuni e sanatoasa. Cand insa un popor are parte de femei stricate, putine sanse de supravietuire i-au riimas. Femeia este ultima fortareata a binelui sau raului. Compasiunea si cruzimea

imbraca forme extreme la ea.¹¹

Ulterior Solomon s-a rascumparal, compunand unul din cele mai alese omagii aduse femeii - capitolul 31 din carica Proverbe. In cartea Eclesiastul el scrie din perspectiva pamanteasca a celui dominat de prejudecati fata de femei, dar la Proverbe 31 el scrie de pe culmile elevate ale revelariei divine.

Odata cu aparitia credintei creative, femeia a atins piscurile cele mai inalte ale ascendentei ei spre demnitate si respect. Domnul Isus este cel mai fidel Prieten si Emancipator al ei.

7:29 In timp ce Predicatorul medila la nestarsitele sale dezamagiri fata de oamenii pe care i-a cunoscut, el a tras con-cluzia corecta ca omul a cazut din starea sa initiala. Cat de adevarate sunt aceste cuvinte! **Dumnezeu 1-a facut pe om** dupa chipul Sau si dupa asemanarea Sa. Dar omul a umblat cu multe **Şiretiicuri** pacatoase care au denaturat si ruinat chipul divin din el.

Dar chiar si Tn starea sa decazuta, omul continua sa manfeste o foame intuitiva de a atinge perfectiunea. Toata viata si-o petrece cautand parteneru! perfect de viata, slujba perfecta, situatia si locul perfect Tn toate. Dar nu poate gasi perfectiunea nici la altii, nici la el Tnsusi. Necazul este ca aceasta cautare a sa dupa perfectiune se limkeaza la siera de *sub soare*. Numai o singura viata perfecta a fost traita pe acest pamant si anume viata Domnului Iisus Cristos. Dar acum El Se afla deasupra soarelui, preamarit la dreapta lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu implineste foamea omului dupa perfectiune doar cu Cristos -cu nimeni altul si cu nici un lucru.

B. Intelepciunea sub soare (cap. 8)

8:1 In pofida esecului Tntelepciunii umane de a rezolva problemele sale, Solomon I-a admirat totusi pe **omul intelept** mai mult decat pe ceilalți. Nimeni altul nu este calificat sa cerceteze sensurile ascunse ale lucrurilor. In ce-1 prive^te pe Predicatorul-Rege, **intelepciunea** se oglindeste chiar Tn Tnfatisarea fizica a cuiva. Fata sa radiaza iar asprimea de pe chip este indulcita.

8:2 intelepciunea te Invata cum sa te comporti m prezenta regelui, fie ca prin rege se intlege Dumnezeu, fie un monarh pamantean. Mai Tntai de toate, intelepciunea inculca supunerea, obedienta. Textul original al partii a doua a acestui verset este dificil de Tnțeles, fiind posibile mai multe variante, după cum rezulta și din urmatoarele traduceri.

si astă cu privire la jurișmantul lui

Dumnezeu (KJV). din pricina juramantului Tnaintea lui

Dumnezeu (NASB). din pricina juramantului tau Tn fata lui

Dumnezeu (NKJV).

Juramantul de aici se referă probabil la jur&mantul de fidelitate pe care-l face cineva în fața guvernului sau la juramantul de credință făcut Tn fata lui Dumnezeu prin care El a dat autoritatea regilor să dom-nească (de ex. Ps. 89:35).

8:3 Neclaritatea persistă și Tn versetul 3. Am putea Tnțelege din acest verset că se recomandă să ieși din prezenta regelui de Tndată ce se ivesc probleme. Sau dim-potriva sfatului ar putea fi că *nu e tntelept* să ieși Tn graba din prezenta monarhului, fie cuprins de manie, fie de neascultare, obraznicie sau pentru că ai refuzat S& faci ceea ce ti-a cerut (KJV, NASB, NKJV).

In orice caz ideea subliniată de acest text este că nu e Tntelept să te opui unui rege, Tntruțat are autoritatea de a face **tot** ce vrea.

8:4 Ori de câte ori un rege vorbeste, cuvantul lui e sprijinit de forță de care dis-pune. Este suprem și nu poate fi pus în discuție de supusii săi.

8:5 Cei care asculta porunca regelui nu au de ce să teme de dezaprobaarea majestății sale, intelepciunea te Tnvata ce se cuvine să faci, că și timpul potrivit și procedura în care trebuie să aduci la Tndeplinire edictele regale.

8:6 Există un mod corect și unul gresit de a face un lucru, după cum este și un timp corect și unul gresit Tn care să-l faci. Necazul e că mai mare de care se loveste omul este că nu poate discernă aceste clipe ale destinului.

8:7 Atâtdea lucruri el nu stie să le facă, nici cum să le facă. Nu poate să înțeleagă ce se va întâmpla și cănd.

8:8 El nu poate opri **duhul** sau să pieze, după cum nu poate stabilii clipa **mortii** sale. El nu se poate încerca la vatră din acest razboi pe care-l poartă moartea tăra Tn-cetare Tmpotrivă lui. Nu poate primi nici o scutire sau amanare sub nici o formă de **rautate** la care se poate deda.

8:9 Există unele lucruri pe care Predicatorul le-a observat pe când studia viața sub soare, Tntr-o lume Tn care un om Tl zdrobește pe altul sub calci, în care **un** om Isi exercita autoritatea asupra altuia Tn dauna sa.

8:10 Atâtdea aspecte ale vieții sunt superficiale. Cel rau moare și este Tngi'O-pat. Candva facea pelerinaj la lacasul de Tnchinaciune. Acum după ce a trecut la cele vesnice, oamenii Tl laudă pentru pioenia sa Tn Tnsasi cetatea Tn care Tsi pușește Tn aplicare planurile sale nelegiuțe. Religia poate fi o fatada Tn spătărcăreia se ascunde necinstea. Este atât de desărată și lip-sită de sens!

8:11 Termenele nesfarsite de amanare la un proces și prelungirea rostirii sentinței și pedepsirii infractorilor nu face altceva decât să Tncurajeze nerespectarea legii și să creeze o atitudine de dispreț la adresa sistemului juridic. Desi este important să li se garanteze tuturor acuzaților accesul la un proces echitabil Tn justiție, se poate ajunge în situația nedorită Tn care „drepturile” raufacatorului sunt protejate peste masura, Tn dauna drepturilor victimei, Administrarea echitabilă, imparțială și grabnică a actului de justiție are un puternic efect de disuasiune și de prevenire a criminalitatii. Pe de altă parte, amanările interminabile Tl Tncurajează pe infractori să calce iegea cu și mai multă impunitate. Aceasta e motivul pentru care fie că scapa nepedepsiți, fie se alegă cu o sentință usoară. Ei Tsi spun că le merge, că vor scapa basmarătă.

8:12 Desi Solomon a vazut unele exceptii de la aceasta regulă, totuși el a fost Tncredințat că cei ce se **tern de**

Dumnezeu o due mai bine, Tn cele din urma. Chiar dacă un raufacator Tn răit ajunge să traiasca până la adânci batranete, exceptia aceasta

nu anuleaza regula potrivit careia nepri-hanirea va fi. Tn cele din urma, rasplatita, pe cand viata celui nelegiuit este aspra.

8:13 Predicatorul era convins c& eel rau este, in ultima instantă, un faliment, ca va pierde. Prin esecul sau de a se teme de Dumnezeu, el se condamn& la o viatS scurta. Viaja lui e trecatoare ca o umbra.

8:14 Solomon pare sa alterneze intre regula generala si cateva exceptii socante. Uneori oamenii drepti par sa fie pedepsiti ca &i cand ar fi rai. Iar alteori oamenii rai par sS fie rasplatiti ca si cand ar fi persoane cumsecade si cetateni cu o buna reputatie. Aceste abateri de la ceea ce credea el ca trebuie sa fie norma 1-au facut pe Regele-Filozof sa ramana profund dezamagit de desertaciunea vie^ii.

8:15 Singura solutie logica, in opinia sa, este sa te bucuri de viata cat mai poti. Nu este nimic mai bun sub soare decat sa mananci, sa bei si sa te distrezi. Asta-i ramane cuiva din toata truda sa pe parcursul viefii pe care i-o da Dumnezeu in aceasta lume. Lui Solomon nu-i plac promisiunile unei vietii de apoi. Ce-i acum si aici - asta dorește sa aiba el!

8:16 Prin urmare, Predicatorul s-a con-sacrat sarcinii de a gasi toate raspunsurile. &i-a instruit mintea sa studieze filozofia, punandu-si in gand sa gaseasca resorturile ascunse ale activitatilor vietii - sarcina care te face sa nu ai somn, nici ziua, nici noaptea.

8:17 Apoi a constatat ca Dumnezeu a aranjat lucrurile de asa natura incat omul sa nu poata reasambla toate componentelete unui tablou din segmente decupate. In-diferent cat de mult s-ar stradui, nu va iesi la liman. Si oricat de stralucit ar fi, nu va putea gasi rcispunsuri la toate Tntrebarile.

C. Savurarea vietii sub soare (cap. 9)

9:1 In capitolul 9, Predicatorul a luat toate acestea in considerare, incercand sa aiba o perspective cat mai cuprinzatoare si mai exhaustiva. A vazut ca oamenii buni si

oamenii **intelepti** si tot ce fac acestia **sunt in mana lui Dumnezeu**. Dar daca acest lucru li se intamplg ca semn al **iubirii** sau **urii** lui Dumnezeu, asta n-o stie nimeni. Intregul viitor este necunoscut si cu neputinta de a fi

cunoscut; orice se poate intampla.

9:2 Ceea ce face ca totul sa fie at&t de enigmatic este faptul ca cei neprihaniti si cei rai, cei buni si cei rai, cei curati si cei necurati, tncinatorul si neinchinatomi toti sfarsesc in acelasi loc - in mormant! Cat priveste incercarea de a scapa din ghearele mortii, neprihanitul nu are nici un avantaj asupra celui rau. Cei ce jura sunt Tn aceeasi stramtorare ca cei ce nu jura.

9:3 lata marea nenorocire a vietii: faptul ca moartea Ti atinge in final pe oamenii din toate paturile sociale. Oamenii pot trai vieti desantate, pline de nebunie, pentru ca la urma sa-i astepte moartea. Oare nu este asta o cumplita nedreptate, ca moartea sa puna capat existentei?

9:4 Cat traieste omul, mai este nadejde. Adica mai are la ce spera, poate privi cu incredere in viitor. In aceasta privinta, un caine viu este mai bun decat un leu mort. Aici cainele e prezentat nu ca eel mai bun prieten al omului, ci ca reprezentant al celor maijosnice forme ale vietii ani-male.³² Leul in schimb este regele fiarelor, falnicul si puternicul stapan peste ele.

9:5 Cei putin cei vii stiu ca vor muri, dar mortii nu mai stiu nimic despre ce se petrece in lume.

In invatatorii falsi recursg mereu la acest verset pentru a incerca sa demonstreze ca sufletul adoarme cand omul moare; ca acesta n-ar mai fi constient cand isi da duhul. Dar este total lipsit de sens sa Tn-cerci sa cladesti o doctrina despre viata de apoi pe baza acestui verset sau a acestei card pe care o studiem. Dupa cum s-a sub-liniat de nenumarate ori, Eclesiastul reprezinta concluziile cele mai avansate ale omului Tn cautarea de catre acesta a raspunsurilor „sub soare.” Sunt prezentate aici concluzii bazate pe observatii si pe logica, iar nu pe revelatia divina. Este gandirea unui om Tntelept, daca n-ar avea o Biblie.

Ce ai crede dac& ai vedea pe cineva murind, urmarind cum trupul Ti este cobo-rat in groapa, stiind ca Tn cele din urma sc va intoarce in tarana? Poate ca ti-ai zice: *lata, totul s-a sfdrsit!* *Prietenul men nu mai stie nimic acum. Nu se mai poate bitcura*

de nici o activitate. A uitat totul si in

curand el insusi vafi uitat.

9:6 Si exact asa stau lucrurile - si-a spus Solomon. Dupa ce a murit cineva, nu mai este nici dragoste, nici ura, nici invidie nici vreo alta emotie umana. Niciodata persoana respectiva nu va mai lua parte la activitatile si experientele proprii acestei lumi.

9:7 Si astfel din nou Predicatorul revine la concluzia sa de baza: traieste-ti viata, distreaza-te, savureaza mancarea, trvese-leste-ti inima cu vin. **Dumnezeu deja** a aprobat ceea ce faci si-ti spune ca din punctul Lui de vedere totul e Tn ordine.

9:8 Poarta Tmbracaminte cu culori vii, nu stracie de doliu! Toarna parfum pe cap, nu cenusă. Unii oameni cred ca lumea a fost create pentru ca doar sa ne veselim si sa petrecem Tn ea - printre acestia numarandu-se \$i Solomon.

9:9 Bucurile relatiei de casnicie trebuieexploataate la maximum, cat mai este posibil. Din moment ce e o viata plina de desertaciune cea pe care o traiesti, se me-rita s-o traiesti din plin. Bucura-te de fiecare zi Tn parte, deoarece cu asta te vei alege din toata truda si necazul tau.

Versetele 7-9 sunt izbitor de similar cu urmatorul pasaj din epopeea lui Ghilga-mes, o straveche opera literara despre nemurire si despre marele diluviu:

De cand 1-au creat zeii pe om
Moartea i-au randuit,
Viat.a Tn mainile lor o detin,
O, tu Ghilgames, umple-ti pantecele!
Zi si noapte bucura-te,
Ceas de ceas veselieste-te.
Hainele sa-ti fie luminoase,
Capul ti-1 purifica, spala-1 cu apa.
Sa-ti doresti copiii pe care mana ta-i
poseda.
Iar la san nevasta ti-o dezmiarda.33

Semnificatia acestui pasaj nu constain fap-tul ca un autor ar fi copiat de la celalalt, ci ca Tntelepciunea omului **sub** soare Tl conduce la aceleasi concluzii. Cel putin asta m-a impresionat cand am citit prezentarea concisa a umanismului de catre Denis Alexander, si ce ne ofera acesta noua celor din vremea de acum:

Modelui umanist este totusi o pilula greu dc Tnghitit. Ca reprezentant al generatiei de la finele secolului al douazecilea, formata Tn cea mai mare parte din tineri sub varsta de treizeci de ani, eu sunt rugat mai Tntai sa cred ca sunt produsul unui proces exclusiv evolutiv. Singurele cerinte prealabile pentru acest proces sunt prezenta materiei, dmpului si Tntamplarii. Din pricina faptului ca Tn urma unui ciudat capriciu al sortii eu si aiti oameni suntem singurele structuri fizice care ne-am nimerit sa fim Tnzestrap' cu constiinta propriei noastre existence, acum eu trebuie sa ma consider pe mine Tnsumi si pe altii mai valoros decat alte structuri fizice, ca de exemplu iepurii, copacii sau pietrele, cu toate ca peste o suta de ani atomii trupului meu descompus sar putea sa nu sc mai distinga de ai altora. Mai mult, masa de atomi vibranti din capul meu are, chipurile, mai multa semnificatie decSt cei din capul unui iepure, de pilda.

In acelasi timp, mi se spune ca moartea este sfarsitul, punctul terminus. Raportat la scara timpului evolutiei, viata mea este un abur care curand se risipeste. Orice sentimente de dreptate sau nedreptate as avea Tn aceasta viata, toate stradaniile mele, toate deciziile mele cele mai importante vor fi ingbitite Tn cele din urmii Tn nesfarșitul mars ai timpului. Peste cateva milioane de ani, o simpla minuscula picatura Tn comparatie cu suma totala a istoriei, memoria celei mai thimoase literaturi, arta cea mai ma-iastra, pana si vietile cele mai stralucite vor 11 cu toate Tngropate Tn inexorabila descompunere a celei de-a doua legi a termodinamicii. Hitler si Martin Luther King, James Sewell si Francis de Assisi, Presedintele Mao si Robert Kennedy vor fi cu totii stersi si risipiti Tn haul lumii necugetiitoare.

Prin urmare, mi se spune, trebuie sa fndrept cum pot o lucrare prost facuta. Desi ma Tncearca puternice sentimente de transcendentă, o convingere profunda ca nu sunt doar o Tntam-plare a capriciului orb al evolutiei. totusi trebuie sa dau uitarii aceste Tntrebari tulburiitoare, preocupandu-ma Tn schimb cu problemele reale cum ar fi necesitatea de a trai Tn mod responsabil Tn societate. Desi Tn mescria mea studie?. creierul omului ca pe un mecanism al naturii, asemenea oricarui alt mecanism al naturii, trebuie totusi sa cred ca omul e

Tnzestrat cu o valoare intrinseca
specials, ce o depaseste pe cea

a animalelor, 51 deși emotiile mele
Tmi spun ca asta s-ar putea să fie
adevarat, nu mi se dau alte motive
obiective în sprijinul acestor
convinceri.³⁴

9:10 Maxima din versetul 10,
una din cele mai binecunoscute
în aceasta carte, este folosita
adesea de catre credinciosi
pentru a-i încuraja pe frații lor
de credință să se lanseze cu
ravna în lucrarea pentru Domnul
și, negresit, nu e un sfat rau. Dar
luat în contextul sau, pasajul ne
spune că trebuie să gustăm
absolut orice placere și delectare
posibilă până mai este posibil,
pentru că în mormantul unde ne
ducem fără putință de revenire
nu vom mai putea lucra, inventa,
gândi sau cunoaște nici un lucru.

Sfatul daruit în acest verset
este excelent. Ceea ce e gresit
este motivul! Să și chiar și sfatul
trebuie limitat neapărat la
activități legitime, utile și
edificatoare în ele însele.

9:11 Un alt lucru pe care l-a
observat Predicatorul este că
norocul și sansa joacă un rol
major în viață. Nu câștigă cursa
în totdeauna cel mai iute
alergator. Nu ostașii cei mai
vitezii câștigă în totdeauna batalia.
Gei înțelepti nu au parte de cele
mai alese bucate. Cei mai
destepti nu sunt în totdeauna și cei
mai bogati. Iar președinte nu
ajunge în totdeauna cel mai
capabil. Ghinionul se tine scai de
toti. Timpul și înțamplarea sunt
factori ce joacă un rol important
în succes și eșec. Cand miliardarul J. Paul Getty a fost întrebăt
care este secretul succesului său,
a răspuns: „Unii descoperă
zacaminte de titie, alții nu.”

9:12 Să și astfel nimenei nu stie
când va veni napasta. Ca pestele
prins în mreaja și că pasarea în
lat, omul este coplesit de ghinion
sau chiar de moarte. Niciodată
nu stie pe care glonțe e scris
numele său.

9:13-15 O altă durere a inimii
în viață este faptul că
înțelepciunea nu este în tot
deauna apreciată la justă valoare.
Sa dam un exemplu: Era
o cetate mică cu călători,
ceea ce însemna că nu se putea
apăra cum trebuie. Un rege
puternic a impusărat-o cu
armărie, pregătindu-se să-i
surpe zidurile.

Când situația parea disperată,

un om sarac, dar foarte înțelept
a propus un plan

prin care a putut fi salvata cetatea. O clipa omul s-a bucurat de faima, fiind considerat erou, dar indata dupa aceea a fost dat uită.

9:16 Predicatorul să întristă la gândul că desi înțelepciunea este mai bună decât puterea, sfatul omului sărmănat a fost curând acoperit de dispreț. De fapt, tot ce a trecut în criză, pe nimeni nu-l mai interesă ce a avut el de spus.

Parabola aceasta are un evident ton evanghelistic. Cetatea este ca sufletul unui om - mica și lipsita de apărare. Formidabilul rege este Sătana, hotarat să invadze și să nimicească (2 Cor. 4:4; Ef. 2:2). Izbavitorul este Mantuitorul - sarac (2 Cor. 8:9) și Trupele lui (I Cor. 1:24; Col. 2:3). Desi El a adus îzbavire, totuși ce puțin este apreciat și onorat El! Cei mai mulți oameni din lume trăiesc ca și cand El nu și-a dat viața, murind pe cruce. Ba chiar și creștinii sunt uneori nepasatori când vine vorba să-si aduca aminte de El! În felul acestuia, El, la Cina Domnului.

9:17 Totuși în pofida îngrăditudinii și indiferenței omului, ramane valabil și astăzi faptul că cuvintele înțeleptilor, rostită în surdină, valorează mai mult decât toate strigătele unui domnitor puternic al nebunilor.

9:18 Înțelepciunea este superioara armelor și munitiilor. La 2 Samuel 20:14-22 citim despre o femeie înțeleapta care a izbăvit cetatea Abel din Bet Maachah când Ioab a împresurat-o.

Dar un singur pacatos nechibzuit poate strica mult bine facut de un înțelept, după cum vulpile mici strica viile.

D. Cei înțelepti și cei nechibzuiti sub soare (cap. 10)

10:1 Cand musca e prinsă în **untdelem-nul negustorului** și moare, untdelemnul capală miros neplacut. Si prin aceasta se construiește o analogie cu purtarea omului. Un om poate să-si clădească o bună reputație de om înțelept și onorabil, dar toate acestea și le poate ruina printr-un singur pas gresit. Oamenii își vor aminti de o mică indiscreție, uitând ani și ani de vrednice realizată. Oricine poate să-si

strică reputația rostind doar trei cuvinte nepotici.

vite Tn public.

10:2 Mana dreapta este de obicei considerate mai plina de dexteritate, stSnga fiind mai putin tndemanatica. Un om intelept stie care e calea dreapta de a face un lucru. Neinteleptul este Tnsa un om stan-gaci, nepriceput.

10:3 Chiar si atunci cand. un nebun face un lucru simplu, cum ar fi sa umble pe drum, tradeaza o lipsa de bun simt. El aratS tuturor ca este nebun, ceea ce poate insem-na ca Ti face pe toti prosti, ori ca-si arata ignoranta prin tot ce face. Probabil ca va-rianta din urma este cea corecta.

10:4 Daca un demnitar tsi ieze din fire, maniindu-se pe tine, eel mai bine este sa nu pleci tmbufnat. Mai bine este sa fii bland si smerit, ceea ce va avea darul de a-1 Tmbuna si a-1 ajuta sa-ti treaca cu vederea infractiuni mai grave.

10:5, 6 O alta inconsecventa care 1-a deranjat pe Solomon Tn aceasta lume atat de stramba in care traim provenea din deciziile netntelepte si nedreptatile emanate de la un dregator. Adesea sunt numiti in posturi importante persoane lip-site de calificariile necesare, Tn timp ce oameni capabili Tsi irosesc talentele Tn posturi marunte.

10:7 Astfel servitorii adesea calaresc pe cai, in timp ce printii trebuie sa mearga pe jos. Atari inechitati exista Tn domeniul politic, in industrie, Tn serviciile militare si in viata religioasa.

10:8 Cine sapa groapa altuia ca sa-i faca rau va fi victima proprietiei sale rautati. Vorba proverbului: blestemele se Tntorc Impotriva celui care le rostește.

Oricine darama un zid de pietre, fie pentru ca sa patrunda ilegal pe proprietatea cuiva, fie pentru a muta hotarul se poate astepta sa fie muscat de un sarpe sau sa plateasca pentru fapta sa necinstita Tn alta modalitate neplacuta.

10:9, 10. Chiar activitatfle legitime comporta anumite riscuri. Pietrarul de la cariera de piatra risca sa fie ranit de pietrele ce cad iar taietorul de lemn riscS sa fie ranit de secure.

Este bine sa se lucreze cu scule bineas-cutite. Altminsteri, lucrarea va dura mai mult decat

trebuie. Timpul cheltuit cu

ascutitul securii compenseaza timpul si efortul economisite prin faptul sa se lucreaza cu o scula buna. Intelepciunea ne Trnvata ca trebuie sa ne folosim de orice mijloace de reducere a timpului si dc u\$urare a muncii. Dupa cum reda acest verset Leupold: „Intelepciunea pregiiteste calea succesului”³³

10:11 La ce e bun Tmblanzitorul de serpi daca reptila Tnteapa inainte ca el sa-si rosteascS descantecele? Sau cum am spune noi (Tn lumea anglosaxona, n.tr.) ce rosl are sa incui grajdul, dupa ce a tost furat calul? Adesea Iucrurile trebuie tacute la timp pentru ca sa fie de folos si sa-si atinga scopul.

10:12, 13 Cuvintele gurii unui Tntelept ii aduca stima, deoarece sunt pline de har. Cuvintele unui nechibzuit se dovedesc a-i fi pierzarea.

Poate ca la inceput spune o multime de prostii nevinovate, dar pe parcurs se ambaleaza, devenind un nebun nepotolit.

10:14 Nebunul nu stie cand sa se opreasca. Incontinuu toarna vrute si nevrute. Vorbe cu nemiluita. El debiteaza volume, ca si cand ar avea raspunsul! ia toate, de parca ar sti totul. NesfaTsita lui trancaneala are Tntotdeauna grija sa se re-fere si la ce va face el Tn viitor. Este ca bogatul nechibzuit care a spus: „Iata... ce voi face: !mi voi strica hambarcle si voi construi altele mai mari; acolo voi strange toate recoltele si toate bunatatiile mele. Si voi zice sufletului meu: «Suflete, ai multe bunatati strSnse pentru multi ani; odihneste-te, mananca, bea si veseleste-te!»” (Luca 12:18-19). Dar el nu stie ce sc va Tntampla Tn viitor, Mai bine ar zice: „Daca va voi Domnul, vom face cutare si cutare lucru” (Iacob 4:15).

10:15 El se istoveste muncind Tn mod inefficient si neproductiv. Nu vede nici macar Iucrurile evidente Si nu poate nimeri nici macar un lucru ce iese usor Tn evi-denta: o cetate. Poate am putea adauga aici ca nici atata nu stie sa intre inauntru, ada-postindu-se de ploaie. Nepriceperea sa cu privire la chestiuni simple ca acestea face ca orice planuri de viitor ale acestui om sa para cu total ridicule.

10:16, 17 Vai de tara at carei domnitor

este lipsit de maturitate si usor de impre-sionat ca un copil, ai carei legislatori che-fuiesc de dimineata, Tn loc sa-și vada de Tndatoriri.

Fericita este tara in care regele este un om de caracter si in care ceilalți dregători se poarta cu demnitate si stăpanire de sine, mancand ca sa prinda putere, iar nu pentru ca sa se Tmbete.

10:18 Persistenta Tn lene si absenta oricarei Ingrijiri fac sa se prabuseasca o casa, fie ca prin asta se intelege un guvern sau viata unui om. Orice acoperis va Tncepe sa aiba fisuri prin care p&trunde ploaia, daca proprietarul nu il Tntretine cum se cuvinte.

10:19 Ora mesei este privita cu multa satisfactie de multi. Vinul da un plus de veselie vietii. Banii sunt solutia la orice problema.

Sa fi crezut oare Solomon ca banii sunt cheia oricăror plăceri? Poate ca nu a vrut sa spuna altceva dec&t ca banii îl ajuta pe om sa cumpere tot ce-si dorește de mancat si de baut. Sau poate ca nu facea altceva decat sa citeze spusele dregătorilor beti din versetul 16 cand acestia au fost avertizati ca excesele lor vor duce la dezastre (v. 18). Realitatea e Tnsa ca, asa cum a spus cineva, poti cumpara orice cu bani, numai fericire nu si ca prin ei poti ajunge oriunde, dar nu si Tn cer. Viata unui om nu consta din balsugul de lucruri pe care-1 posedă.

10:20 Ai grija sa nu vorbeste de rau pe rege sau pe subordonatii bogati ai acestuia. Poate crezi ca nimeni nu aude, dar pana si zidurile au urechi si o pasare nebanuitoare va duce mesajul la palatul regal. „Indis-cretiile prind aripi.”

E. Raspandirea binelui sub soare

(11:1—12:8)

11:1 Aici **pinea** este un simbol al cerealelor din care e facuta. A arunca painea pe ape se refera probabil la practica de a semana Tn zone inundate sau la comertul pe mari. in orice caz, gandul care se desprinde de aici este ca raspandirea pe scara larga a ceea ce este bun va avea drept urmare o bogata recolta.

Versetul acesta este o referire valabila la evanghelie. Poate ca nu vedem imediat

roadele, cand Tmpartim cu altii painea vietii, dar in cele din urma seceris.ul nu se va lasa asteptat.

11:2 A o imparti in sapte si chiar Tn opt sugereaza doua lucruri: o generozitate netarmurita sau o diversificare a intre-prinderilor. Daca e vorba de primul sens, atunci ideea subliniata este ca trebuie sa ne purtam cu o bunatate fara prefacatorie Tn orice situatie, pentru ca s-ar putea sa vina vreo nenorocire sau vreun necaz, cand acest lucru nu va mai putea fi facut. Cei mai multi oameni pun deoparte bani pentru zile negre. Dar versetul acesta ne Tndeam-n& sa adoptam un spirit de larghele pe planul darniciei, din pricina incertitudinilor vietii.

Sau Tntelesul versetului ar putea fi urmatorul: Nu pune toate ouale ? ntr-un sin-gur cos. Investeste Tn mai multe Tntre-prinderi, pentru ca daca una din cle va da faliment, sa ai altele care sa-ti aduca castig. Asta se intelege prin *diversificare*.

11:3 Versetul 3 continua ideea din eel precedent, Tn special cu privire la retele care s-ar putea sa vina pe neasteptate Tn aceasta lume. Sugereaza ca exista o anumita inevitabilitate si finalitate Tn legatura cu calamitatatile acestei vieti. Cu aceeasi certitudine cu care norii tncarcati de ploaic se varsa pe pamant, tot asa necazurile si Tncercarile vor veni negresit peste oameni. \$i dupa ce un copac a fost doborat, nu mai poate fi ridicat, asemenea unui monarh cazut. Soarta-i este pecetluita.

Oalta aplicatiemai larga a versetului ne este redata de urmatoarele versuri:

Cum cade un pom, a\$a va sta, Cum traieste un om, asa va muri, Cum moare un om, asa va fi, Toti anii veimiciei.

John Ray

11:4 Este posibil sa fii excesiv de prcaut. Daca vei astepta pana ciind toate conditiile vor fi prielnice, nu vei mai rea-liza nimic. Caci intotdeauna va bate putin vantul si vor fi nori pe cer. Daca vei astepia sa nu adie deloc vantul, nu vei mai Tnsamanta. Daca vei zabovi pana nu va mai exista pericolul sa ploaie, recoltele vor

putrezi pe camp si vor ramane neculese. Omul care așteapta certitudinea va aștepta la nesfărșit.

11:5 intrucat nu cunoastem decat in parte, va trebui sa ne taram inainte cum putem, beneficiind la maximum de cunoștințele de care dispunem. Nu înțelegem deplasările vantului, nici modul în care iau nastere oasele în pantecele unei mame tnsarcinate. Dupa cum nu înțelegem tot ce face Dumnezeu sau de ce.

11:6 Intrucat nu cunoastem acest lucru, eel mai intelept este sa umplem fiecare clipă din zi cu tot felul de munci productive. Caci nu avem de unde sti care acti-vitati vor propasi. Poate toate vor fi înсununate cu succes.

In raspSndirea Cuvantului lui Dumnezeu, succesul ne este garantat. Totusi este adevarat si aceea ca unele metode sunt mai rodnice decat altele. Prin urmare, trebuie sa fim neobositi, întreprinzatori, ingenio?i si credinciosi în slujirea crestina.

Apoi si noi trebuie sa semanam in dimineata vietii si sa nu cadem de obosela tnspre seara. Suntem chemati la slujire neobosita.

11:7, 8 Prin **lumina** s-ar putea intelege zilele luminoase ale tineretii. Ce minunat e sa fii tanar! Sa fii sanatos si plin de viata! Dar indiferent cati ani de vigoare si pros-peritate ti sunt dati unui om, el trebuie sa nu piarda din vedere faptul ca **zilele intunericului** vor veni negTosit. Durerile și neputintele batranetii sunt inevitabile. Searbada si anevoioasa mai e aceasta perioada a vietii!

11:9 E greu de stiut daca versetul 9 este un sfat sincer, sau expresia cinica a unui batran deziluzionat. Fa ce-ti dore^te inima si vezi cat mai mult. Dar nu uita ca in cele din urma Dumnezeu te va chema la jude-cata, adica la judecata batranetii, care i se parea lui Solomon ca o retributie divina pentru pacatele comise in tinerete.

11:10 CSt esti tanar trieste la maximum clipele de fericire si redu c^t mai mult clipele de tristare si necaz. (**Raul** de aici se refera probabil la necazuri, nu la pacat.) Copilaria ?i tineretea sunt o deserta-ciune, deoarece tree atat de repede.

Nicaieri in literatura nu gasim o

descriere mai plastica a batranetii decat Tn prima jumata a capitolului 12.,Sensul nu e la suprafata, ci trebuie cautat cu staruinta In adanc, deoarece se prezinta sub forma de alegorie. Dar Tn curand se contureaza imaginea unui batran ce-si taraste anevoios picioarele, umbland ca un muzeu geriatric ambulant, tndreptandu-se meet dar sigur spre mormant.

12:1 Tristul tablou al batranetii .si seni-litati este un avvertisment pentru tineri sa-si aduca aminte de Creatorul lor Tn zilele tineretii lor. Observati ca Solomon nu spune Domnul sau Mantitorul sau Rascumparatorul, ci Creatorul lor. Este singurul mod Tn care L-a putut cunoaste Solomon pe Dumnezeu din perspectiva sa de sub soare. Dar chiar si asa sfaturile sunt bune. Tinerii *trebuie* într-adevar sa-si aduca aminte de Creatorul lor... tnainte de a veni apusul vietii lor, cand zilele vor fi grele si crude iar anii vor fi total lipsiti de placere si satisfactie. Aspiratia oricarui tSnar trebuie sa fie aidoma celei din ran-durile urmatoare:

Doamne, in plinatarea puterilor mele, Pentru Tine doresc sa fiu tare; Bucurandu-ma de toate desfatuirile, Spre Tine sa se tndrepte totusi cantarea mea!

Pentru nimic inima nu mi-a\$ da-o lumii, SpunSnd apoi ca Te mai iubesc. N-as aștepta pana m-ar iasa puterile, Ca abia atunci sii-Ti dedic slujirea mea.

N-as zbura pe aripi iuti,
Treburile lumii sa le
intuptuiesc. N-as trudi ?i
asuda, Pana" pasii mi-ar
slabi ^i Tncetini.

O, nu, Tie nu Ti-as/rezerva dorinte-mi vlaguite,
Nu Ti-as darui ce-a mai ramas din vigoarea mea.
Nu, Doamne, nu as a?tepta pana se stinge
focul,
Si-n inima cenusă ar sala?lui.
Alege-ma, Doamne, Tn tloarea tineretii,
Cand din plin de bucurii am parte!
Ca Tie, slava vie?ii mele de-nceput
Din toata inima sa Ti-o daruiesc!

-Thomas H. Gill

830

**Eclesias
tuI**

12:2 BatrSnetea este acel timp clnd luminile se domolesc, pe plan fizic si emo-tiv. Zilele sunt apasatoare iar noptile lungi. Posomorarea si deprimarea se cuibaresc in suflet.

Chiar si in zilele de maininte, mai cadea din cind in cand ploaia, adica veneau necazuri si descurajari. Dar apoi soarele minunat strabatea norii si spiritul Tsi recapata sprinteneala. Acum se pare ca zilele Tnsorite au disparut cu desavarsire, si dupa fiecare ploaie, apar din nou la orizont alti nori, prevestind alte zile ploioase.

Tineretea este acel timp in care trebuie sa ne amintim de Creatorul, pentru ca atunci soarele, luna si... stelele nu sunt Tntunecate, iar norii nu revin dupa ploaie.

12:3 Acum trupul batranului este prezentat alegoric ca o casa. Pazitorii casei sunt bratele si mSinile, ce odinioara erau puternice, dar acum sunt slabanogite, pline de tncretituri si scartaind din Tncheieturi, afectate de boala lui Parkinson.

Oamenii puternici sunt picioarele si coaptele, care nu mai sunt drepte si vi-guroase ca alta data, ci incovioate ca niste paranteze, cedand sub povara corpului.

Cei ce macina Tnceteaza, pentru ca sunt putini la numar. Cu alte cuvinte, dintii nu mai pot mesteca, pentru ca cei de sus sunt prea putini ca sa mai faca contact cu cei de jos. Sau, cum s-ar exprima dentistul, nu se mai face ocluzia.

Cei ce se uita pe ferestre se Tntuneca. Ochii au Tnceput de mult s& slabeasca. Mai Tntai au nevoie de bifocali, apoi de trifocali si apoi trebuie operati de cataracta. Acum mai pot vedea doar litere foarte mari, si chiar si pe acelea doar cu lupa!

12:4 U\$ile ce dau la strada sunt Tnchise - evident, o referire la urechi. Totul trebuie repetat cu voce tare, de mai multe ori. Zgomotele puternice, cum ar fi rasnitul unei mori, sunt percepute foarte sters si neclar.

Batranul sufera de insomnie. Se scoala devreme, odata cu pasarile, cSnd Tncepe cocosul sa cSnte.

Glasul cantaretelor se aude inabusit. Corzile vocale s-au

deteriorat mult. Vocea este tremuranda si nesigura iar cSntatul este exclus definitiv.

12:5 Batranii suferă de *acmfobie*, adică se tem de înalțimi, fie că e vorba de scări, fie de priveliștile de pe clădiri înalte sau de zborul cu avionul.

Și se sperie pe drum. Și-au pierdut increderea în ei înșiși, se tem să se duca singuri sau să iasă afară pe timp de noapte.

Se crede că prin migdalul care înfloreste se intenționează parul alb, la început bogat, dar apoi tot mai rar.

Lacușta poate fi privită în două feluri. Mai întâi, lacușta este o povară, adică până și cele mai ușoare obiecte sunt prea grele ca să le mai poată purta un batran. Sau lacușta este privită tarandându-se anevoios (NASB), o caricatură a batrânlui, încovorat din spate, înaintând cu pași nesiguri și miscăriri necordonate.

Dorințele tree în sensul că apetiturile naturale scad sau incetează cu totul. Alimentele tăi pierd gustul și celelalte impulsuri de bază se sfâng în cercul cu început. Vigoarea sexuală dispare și ea.

Procesul degenerativ se instalează dacă oarecum omul se duce spre casa lui durabilă a morții și a mormântului. În curând cortegiul funerar strabate sobru străzile.

12:6 Și astfel inteleptul este sfatuit să-si aduca aminte de Creator înainte de a se rupe funia de argint, înainte de a se sparge vasul de aur sau a se face landari urciorul la flimtana; înainte de a se strica roata de la fiintana. Este destul de greu să gasim sensul corect la toate aceste alegorii.

Ruperea funiei de argint se referă probabil la sectionarea aceluiași plăpand al vietii, când duhul este eliberat din stranoarea trupului. Se pare că aşa! - a înțelește poeta nevazatoare (și autoare a multor imnuri creștine clasice, n.tr.):

într-o zi funia de argint se va
rupe Si eu nu voi mai canta
Dar ce bucurie voi trai cand ma
voi trezi In palatul Regelui! ^

-Fanny J. Crosby

S-a spus că vasul de aur reprezintă cutia craniiana, spargerea sa fiind o imagine poetică a încreșterii activitatii intelectului în clipa morții.

Urciorul spart (galeata) și

roata stricată ar putea constitui, luate împreună, o

referire la circuitul sangvin, in contextul caderii presiunii sistolice si diastolice.

12:7 Apoi se instaleaza *rigor mortis*. Trupul incepe sa revina la farana iar duhul se Tntoarce la Dumnezeu care 1-a dat. Sau eel putin asa i s-a parut lui Solomon. In cazul credinciosului, concluzia lui Solomon este corecta. Dar in cazul unui necredincios, duhul acestuia merge in Hades, urmSnd sa astepte acolo Judecata de la Marele Tron Alb. Apoi duhul va fi reunit cu trupul si Tntreaga persoana va fi aruncata in iazul de foe (Apo. 20:12-14).

12:8 Si astfel Predicatorul ajunge inapoi in punctul din care a plecat - la principal de baza potrivit caruia viata sub soare este **desertaciune**, lipsS de sens, inutilitate si un mare gol. Pateticul sau refren ne aminteste de fetita care s-a dus la targ si a stat prea mult.

Doream ca muzica sa nu-nceteze niciodata -Am stat oare, prea mult la targ? Doream ca paiata sa fie mereu inteligenta -Am stat oare prea mult la targ? Mi-am cumparat bentite albastre sa-mi prind parul, Dar, nimanui nu i-a pasat. Caluseii ? i-au Tncetinit mersul -Am stat oare prea mult la targ? Am vrut sa loeuiese intr-un oras-carnaval, cu rSsete si dragoste peste tot. Mi-am dorit ca prietenii mei sa fie giumenti si intelligenti.

As fi vrut sa-i pese cuiva. Mi-am gasit aceste bentite lucitoare sj noi, Dar acum nu mai sunt albastre. Caluseii Tncep sa m3 ironizeze -Am stat oare, prea mult la targ? N-am pe nimeni de cS\$titat Si nimeni care sa se Tmprieteneasca cu mine -Am stat oare, prea mult la targ?38 -*Billy Barnes*

Ajungand la ultima referire pe care o face Solomon la desertaciunea vietii sub soare, mi-am adus aminte de o povestire relatata de E. Stanley Jones. La bordul unui vapor a vazut un cuplu corpulent. \$i sotul, si sotia aveau fe{e bovine si traiau doar pentru mancare, de la o masa la alta. Se pensionasera in conditii de balsug, \$i

totusi intr-o cumplita saracie! Erau nemultumin' de chelneri ca nu le ofereau servicii speciale cum \$j-ar ft dorit ei. Pareau ca le era team5 ca vor muri de foame intre mese. Apetitul lor fizic piirea singurul lucru ce conta pentru ei. Nu i-am vazut niciodata citind o carte sau un ziar. Stateau s.i se uitau unui la altul, a\$teptand sa li se dea urmatoarea masa. intr-o seara, i-am vazut stand astfel si privind in gol, cSnd o idee stralucita ti trecu prin mintea fnceto\$ata a barbatului. S-a dus la semineu s.i a ridicat vasele; s-a uitat in ele si apoi s-a inters spre sotie, anuntand: „Sunt goale!” Mai sa mii pufneascS rasul! Avea dreptate; „Sunt goale!” Dar nu numai vasele. ci sufletele \$i creierii amandurora erau goale. Aveau mult Tn punga, dar nimic Tn persoana lor; si asta era pedeapsa lor. Aveau siguranta tmpruna cu plictisul -nici o aventura. Is,i largeau curelele si-si ingus-tau orizontul.³⁹

IV. EPILOG: LUCRUL CEL MAI BUN SUB SOARE (12:9-14)

12:9 Pe langa faptul ca a fost el insusi **in^elept**, **Predicatorul** aTmpartasit si alio-ra din **cunostinta** sa. A cSutat sa transmits intelepciunea sa sub forma proverbelor, dupa ce le-a cantarit cu atentie sa fie exacte.

12:10 Si-a ales cuvintele cu multa grija, incercand sa combine ceea ce era mangaie-tor, placut si adevarat. A fost aidoma gatirii unei mese bogate, pe care a servit-o dupa aceea, cu diteva frunzulite de patrunjel.

12:11 fnvataturile celor Intelepti sunt ca niste instrumente ascutite si Tntepatoare. simple, directe si convingatoare. Iar culegerea de zicatori de la unicul Pastor sunt ca niste cuie batute bine sau piloni cu care este prins cortul sa nu fie luat de vant. Ele asigura tarie, fiind in acelasi timp cuie de care sa-ti atami gandurile.

Cele mai multe versiuni ale Bibliei re-dau termenul „pastor” cu initiala majus-cula, indicand faptul ca traducatorii 1-au considerat o referire la Dumnezeu. Dar nu trebuie sa uitam ca in gandirea orientals regele este considerat un pastor. Homer a spus: „Toti regii sunt pastori de oameni.” Prin urmare, Regele Solomon s-a referit probabil la *el insusi* ca **unic pastor**. Aceasta interpretare se potriveste mai bine

832

**Eclesias
tu!**

cu contextul.

12:12 Nu se sugereaza deloc ca Solomon si-ar fi epuizat tema. Dimpotrivă, ar mai fi putem scrie mult si bine, dar isi previne cititorii ca ar fi ajuns la aceeasi concluzie. **Daca ai voi sa faci o multime de carti, sa stii ca n-ai mai ispraviti cu alte cuvinte, n-ai termina nicicand de publicat carti si te-ai istovi cumplit sa te silesti sa le citesti pe toate. Dar la ce ti-ar folosi? Nu ti-ar descoperi altceva decat deserteiunea vietii.**

12:13 Concluzia lui finala i-ar putea lasa pe cititori cu impresia ca in sfarsit s-a ridicat deasupra soarelui. El spune: „**Teme-te de Dumnezeu si pazeste poruncile Lui**, deoarece in asta consta intreaga datorie a oricarui om.” Dar sa nu scapam din vedere ca frica de Dumnezeu de aici nu este totuna cu credinta mantu-itoare. Este groaza inrobitoare a creaturii in fata Creatorului sau. Iar **poruncile** nu m seamna neaparat legea lui Dumnezeu asa cum este aceasta revelata in VT. Mai degraba, ar putea inseamna orice porunci pe care Dumnezeu le-a imprimat instinctiv in inimile oamenilor.

Cu alte cuvinte, nu se cade sa atribuim un grad tanal de pricepere spirituale cuvin-telor lui Solomon. S-ar putea ca ele sa nu fie altceva decat concluzia pe care ar tra-ge-o o persoana inteleapta pe baza intuitiei naturale si in urma experientei practice.

Aceasta este datoria oricarui om - nu doar intreaga datorie, ci si elementele de baza care pot sa-i daruiasca o viata deplina si fericita.

12:14 Motivul invocat aici pentru a te teme de Dumnezeu este certitudinea ca va veni judecata. Noi credinciosii avem motive sa-i fim recunoscatori MSntuit-orului o vesnicie intreaga ca ne-a izbavit de acest gen de frica.

„In dragoste nu este frica. Ci dragostea perfecte alunga frica, pentru ca frica pre-supune chin. Dar cine se teme nu a fost desavarsit in dragoste” (1 Ioan 4:18).

Noi nu ne putem incredere in El si nu ascultam de El dintr-un sentiment de frica. Prin Iucrarea Sa ispravita de la Calvar, avem asigurarea ca nu vom veni niciodata la judecata, ci am trecut din moarte la viata

(Ioan 5:24). Acum putem zice si noi:
Nu e nici o condamnare,
Pentru mine nu mai e iacal,
Chinul si focul
Ochii mei nu le vor vedea nicicand:
Pentru mine nu mai e nici o sentintil,
Pentru mine nici un bold
Pentru ca Domnul care ma iubeste
Ma vici o croti cu aripa Sa.

-Paul Gerhard!

NOTE FINALE

¹(Intro) L. S. Chafer, *Systematic Theology*, 1:83.

²(Intro) Vezzi Gleason Archer, *A Survey of Old Testament Introduction*, p. 478-88.

³(Intro) *Megillah 7a; Sabbath 30.*

⁴(Intro) W. Graham Scroggie, *Know Your Bible*, 1:143.

⁵(Intro) Solomon este considerat de foarte multi drept un „tip” (sau imagine) a lui Cristos domnind in pace in timpul Imparatatiei de o mie de ani.

⁶(Intro) Citat de Scroggie, *Know Your Bible*, 1:144.

⁷(1:3) H. L. Mencken, citat de Bill Bright, *Revolution Now*, 1969, p. 15.

⁸(1:4) Will Houghton, "By Life or By Death".

⁹(1:8) Autor necunoscut. "Thou Alone, Lord Jesus (Numai Tu, Doamne Isuse)" in *Hymns of Grace and Truth*, nr. 220.

¹⁰(1:13) Malcolm Muggeridge, *Jesus Rediscovered*, p. 11.

¹¹(1:13) De exemplu, acest nume a fost folosit si de alte popoare semitice si chiar in Vechiul Testament Elohim este folosil pentru „dumnezei” falsi. Este discutabil daca vorbele Satanei din Geneza 3:5 tre-buie traduse „Veti fi ca Dumnezeu” (KJV, NKJV) sau „Veti fi ca dumnezei” (NEB, Knox).

¹²(1:15) Robert Laurin, "Ecclesiastes", in *The Wycliffe Bible Commentary*, p. 587.

¹³(2:1) B. E. "None But Christ Can Satisfy!" (Nimeni nu poate satura in afara lui Cristos!) in *Hymns of Truth and Praise*, nr. 306.

■4(2:2) Din *Selected Poems of Edwin Arlington Robinson*. Londra: The Macmillan Company, 1965, p. 9, 10.

¹⁵(2:8) Samuel Johnson, *The History of Rasselas, The Prince of Abissinia*, ed. J.P.Hardy.

1^(2:8) Citat de David R. Reuben, "Why Wives Cheat on Their Husbands," in *Reader's Digest*, aug. 1973, p. 123.

i⁷(2:1) Ralph Barton, citat de Denis Alexander, *Beyond Science*, p. 123. Folosit cu permisiunea lui Lion Publishing.

18(2:11) E. Stanley Jones, *Growing Spiritually*, p. 4.

¹⁹(2:16, 17) *Choice Gleanings Calendar*. Grand Rapids: Gospel Folio Press.

20(2:18) C. E. Stuart, *Thoughts on Ecclesiastes*, in Assembly Writers Library, Vol. 5, p. 186.

21(2:21) Robert Jamieson, A. R. Fausset si David Brown, *Critical and Experimental Commentary on the Old and New Testament*, 111:518.

22(2:25) Jules Abels, *The Rockefeller Billions*, p. 299.

WTable Talk, Vol. 11, nr. 4, august 1987, p. 3.

²⁴(3:21) Acelasi termen ebraic pentru *dun* poate msemna si *sufare*.

25(4:1) James Russell Lowell, "The Present Crisis", in *Complete Poetical Works*, p. 67.

26(4:4) Citat de Henry G. Bosch, *Our Daily Bread*, 24 mai 1973.

27(4:4) Citat de Bill Bright, *Revolution Now*, p.31.

28(5:15). *Choice Gleanings Calendar*.

29(6:9) H. C. Leupold, *Exposition on Ecclesiastes*, p. 141.

BIBLIOGRAFIE

Delitzsch, Franz. "Ecclesiastes." In *Biblical Commentary on the Old Testament*. Vol. 18. Grand Rapids: Wm B. Erdmans Publishing Co., 1971.

Michael A. *Ecclesiastes*. The Tyndale Old Testament Commentaries. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1983.

Erdman, W. J. *Ecclesiastes*. Chicago: B. I. C. A., 1969.

Hengstenburg, Ernest W. *A Commentary on Ecclesiastes*. Retiparire. Minneapolis: James and Klock Christian Publishing Co., 1977.

Lange, John Peter, ed. "Ecclesiastes." In *Commentary on the Holy Scriptures*. Vol. 7. Reprint (25 vols, in 12). Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1960.

Laurin, Robert. "Ecclesiastes." In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.

H. C. *Exposition of Ecclesiastes*. Grand Rapids: Baker Book House, 1952.

MacDonald, William. *Chasing the Wind*. Chicago: Moody Press, 1975.

